

a

naš aero

Celje, 3. novembra 1978

St. 5

Za nami je teden otroka in pred nami je 1979. leto — mednarodno leto otroka. Otroci, naša skrb in ljubezen, naša sreča in bolečina, odraščajo vsak dan in tudi vsak dan potrebujejo našo naklojenost, nežnost, predvsem pa naš čas. Za celovit razvoj otrokove osebnosti pa ni dovolj, da je srečen in zadovoljen doma, temveč je važno, da se počuti tako tudi izven doma v vrtcu in šoli. Vendar ta del družbenega standarda še ni takšen, kot bi ga za razvoj naših otrok želeli. Potrebovali bi še marsikak vrtec, v Celju predvsem za naše najmlajše, tiste, ki že kot dojenčki morajo v vrtece, potrebovali bi tudi celodnevne šole, s katerimi se v Celju prav tako ne ponašamo. Saj ne, da se v Celju ne trudimo, da bi bilo za naše otroke čim boljše poskrbljeno, medtem ko smo na delu, saj po samoupravnih poteh združujemo nemalo sredstev v te namene. S tem želimo omogočiti našim otrokom dobro rast in zdravje naših otrok.

Otroci potrebujejo za svoje življenje otroštva bogat in razgiban čustveni svet, zvrhan z ljubeznijo in naklonjenostjo staršev, pa ne le do njih, pravzaprav vseh odraslih, s katerimi živijo. Danes pa se čisto dogaja, da v marsikateri družini ni dovolj posluha za ta nežen, s čustvi prežet otrokov svet. Nemalokrat se dogaja, da nam je osebni standard, ki ga želimo doseči, pomembnejši in da si vedno znova govorimo, da vse to, kar dosegamo v obliki materialnih dobrin, delamo zanje — za naše otroke. Vendar našim malčkom ni toliko do vseh teh lepih stvari, ki jih želimo kupiti, kot si mislimo. Oni se želijo smežati, kopati, sončiti, smučati in tekati za žogo, a vse to si želijo početi z nami. Mi pa smo mnogokrat tako utrujeni, da vsega tega preprosto ne zmoremo.

Vendar hkrati, ko razmišljamo o naših otrocih, razmišljamo tudi o tem, kako živijo otroci po svetu. Žal moramo ugotoviti, da mnogo otrok v svetu nima ustreznih pogojev za svoj razvoj. Na mnogih koncih sveta so takšni ali drugačni politični nemiri ali celo vojne, kjer vlada najrazličnejše oblike nasilja.

Mednarodno leto otroka je proglasila Generalna skupščina OZN že v 1976. letu v želji, da bi bila to priložnost za vnovično potrditev — z dejanji, ne samo z besedami — načela, da je blaginja današnjih otrok skrb vsega človeštva in da je neločljivo povezana z mirom in napredkom jutrišnjega dne.

Mednarodno leto otroka je posvečeno vsem otrokom sveta, prav posebno pa še majhnim otrokom.

Če pogledamo izhodišča, ki so bila zastavljena v OZN za omenjeno akcijo, ugotovimo naslednje:

— vzpodbuditi vse države, bogate in revne, da obnove akcije v korist otrok ter podpirati izvedbo nacionalnih

DRAGE BRALKE IN BRALCI!

PRED VAMI JE PETA ŠTEVILKA NAŠEGA AERA V LETOŠNJEM LETU, NAČRTUJEMO PA ŠE DVE.

TO POT LAHKO PREBERETE VEČ ZANIMIVIH ČLANKOV O NOVOSTIH S PODROČJA KEMIJE IN GRAFIKE.

KOT OBIČAJNO JE TU TUDI LITERARNA PRILOGA IN NAGRADNA KRIŽANKA, NA KONCU PA JESENSKO OBARVANA ZADNJA STRAN, KI JE TU ZA DOBRO VOLJO.

ŽELIMO VAM PRIJETNO BRANJE!

Uredništvo

in lokalnih programov, glede na pogoje in potrebe vsake države;

- osvestiti javnost o posebnih potrebah otrok;
- razširiti v svetu zavest o tesni povezavi med programi v korist otrok na eni ter med ekonomskim in socialnim napredkom držav na drugi strani.

Še in še bi lahko naštevali. Omenili bi le še to, da bo naslednje leto poteklo 20 let, odkar je Generalna skupščina OZN sprejela deklaracijo o pravicah otroka. Deklaracija obsega 10 točk, od katerih bi omenila samo dve, in sicer:

Vsak otrok ima pravico do ljubezni in razumevanja ter da uživa vse zgoraj naštetе pravice, ne glede na raso, barvo kože, spol, vero, narodnost in socialno poreklo.

Žal ugotavljamo, da temu še zdaleč ni tako. In prav zato še posebej omenjamo vse to, saj vemo, da smo tudi mi ena od neuvrščenih držav in da se bomo kot vedno doslej aktivno vključili v omenjeno akcijo.

V OPOMIN

(foto M. Kranjec)

Te dni, ko več kot druge dni v letu, mislimo na vse tiste, ki jih ni več med nami, je prav, da še bolj mislimo na to, kako živimo in delamo in ali dovolj storimo za vse one, s katerimi živimo.

Dan, ki je v letu posvečen spominu na mrtve, je hkrati tudi dan, ko se še posebej spomnimo vseh tistih, ki so padli v borbi za našo svobodo, vseh tistih, ki so omahnili med delom, ko so gradili današnji in jutrišnji lepši dan.

Del bivanja je tudi smrt, srečujemo se z njo na vsakem koraku in resnica o njej nas pretresa vedno znova, saj je to nekaj dokončnega, kar nam ne daje nobene možnosti več.

Dora Rovere

Iz dela gospodarske zbornice Slovenije

Obdobje realizacije srednje-ročnega plana za čas 1976—1980 se je prevesilo v drugo polovico. To je čas, ko že laže dobimo realnejše podatke o poteku izvajanja zastavljenih planskih nalog. Spominjam se intenzivnega dela v pripravah na izdelavo plana, ko smo na številnih sestankih v Ljubljani in Beogradu usklajevali načrte OZD na področju bazne kemije. Končni rezultat je bil družbeni dogovor vseh socialističnih republik in pokrajin o osnovah družbenega plana Jugoslavije. Ta načrt je zagotavljal naraščanje proizvodnje v kemični industriji v obdobju 1976—1980 približno po stopnji 14 %.

V petletnem obdobju bi naj dosegli naslednje cilje:

— pokriti 80—85 % ocenjene potrošnje baznih kemičnih proizvodov

— zmanjšati devizni debelans od 2,5:1 v letu 1975, na 2:1 na koncu tega obdobja t. j. v letu 1980.

— koristiti nove kapacitete kar optimalneje.

Za doseg teh ciljev je bila planirana izgradnja novih kapacitet v vseh republikah in pokrajinah. Vsi proizvodi bazne kemije, ki je dobila tretman dejavnosti splošnega družbenega pomena, so bili razdeljeni v naslednje skupine: alkalije, dušikova in fosforna gnojila, umetne snovi, kemična vlakna, sintetični kavčuk in farmacevtske surovine.

Načrtovani program ne bo v celoti uresničen in bo del projektov prenešen v prihodnje obdobje, navajam pa nekaj podatkov o poteku izgradnje novih zmogljivosti v Jugoslaviji.

Največji obseg investicijskih naložb ima petrokemijski kompleks DINA v Omišlju na otoku Krku. Predvidena izgradnja bo potekala 4 leta. Celotna vlaganja na osnovi skupne porabe med INA Zagreb in DOW CHEMICAL iz ZDA bodo znašala 13,350 mio dinarjev. Investicija poteka v 3 fazah.

V prvi, ki bo dokončana do leta 1980 se predvideva proizvodnja 200.000 ton vinilklorid monomera, 150.000 ton etilendiklorida in 70.000 ton polietilena nizke gostote. DINA načrtuje izvoz četrtine bodočih količin. Na področju proizvodnje umetnih gnojil je v realizaciji več načrtov. Tovarna umetnih gnojil INA-PETROKEMIJA v Kutini je podpisala pogodbo za izgradnjo več tovarn s firmo DAVY-POWERGASS v vrednosti 1243 mio dinarjev. Projekt zajema proizvodnjo 165.000 ton fosforne kisline, 495.000 ton granuliranega monoamonfosfata in NPK umetnih gnojil, 495.000 ton žveplove kisline, 148.000 ton dušikove kisline, 450.000 ton amonitrate in 500.000 ton amonijaka in sečnine.

Hemijska industrija ZORKA Subotica je začela z retlizacijo

projekta »dušikov kompleks«, največjo povojno investicijo v tej tovarni, ki deluje v sklopu RTB Bor. Projekt predvideva proizvodnjo okoli 500.000 ton letno kvalitetnih dušikovih gnojil. Vrednost naložbe je 1,6 milijarde dinarjev.

ZORKA v Šabcu zaključuje izgradnjo novih zmogljivosti za fosforno in žvepleno kislino. S proizvodnjo 600.000 ton žveplene kisline bo Zorka eden od največjih proizvajalcev v Evropi.

V kemični industriji HIP Pančevo se povečuje proizvodnja amonijaka, v petrokemičnem kompleksu (gradi se že od leta 1971) je zaključena nova pogodba z ameriško firmo PHILLIPS — PETROLEUM Co. in so kapacitete naslednje: etilen 200.000 ton, vinilklorid monomer 100.000 ton, klor 85.000 ton, polivinilklorid 40.000 ton, polietilen visoke gostote 50.000 ton, polietilen nizke gostote 45.000 ton. V okviru meddržavnega aranžmaja z LR Romunijo bo HIP izvažala po že izgrajenem plinovodu 50.000 ton do Temišvara.

NAFTAGAS in HIP Pančevo sta ustanovila novo podjetje v Kikindi za izgradnjo metanola s kapaciteto 200.000 ton letno in oetne kisline 100.000 ton.

Izredno plodna je investicij-

ska aktivnost v okviru kombinata SODA SO v Tuzli. Z japonsko firmo MITSUI je podpisana pogodba v višini ca. 480 mio za izgradnjo tovarne toluendiizocianata kapacitete 18.000 ton. S tem bo podana možnost za nadaljnji razvoj poliuretan-ske kemije v tuzlanskem bazenu.

V KOKSNO-KEMIJSKEM KOMBINATU Lukavac so leta 1977 podpisali pogodbo s firmo KLOECKNER - INDUSTRIE-ANLAGEN za izgradnjo tovarne 10.000 ton letno v vrednosti 162 mio dinarjev.

V okviru RTB Bor v sklopu kombinata deluje tudi tovarna umetnih gnojil v Prahovu, kjer so v letošnjem letu začeli proizvodnjo v novih obratih oziroma tovarnah. Nove kapacitete so: žveplena kislina 500.000 ton letno, fosforna kislina 280.000 ton in monoamonfosfat 130.000 ton. Že v začetku naslednjega leta načrtujejo pričetek proizvodnje v novih tovarnah natrijevega tripolifosfata s 50.000 ton letne proizvodnje in amonitrifluorida s 5.000 ton letno. Omenim naj, da je predvidena oskrba s surovinami iz Bora — pirit z žvepleno kislino in uvoza fosfatov za fosforno kislino. Dober del proizvodov se bo izvažal na osnovi 15-letne pogodbe z LR Madžarsko v

vzhodnoevropske države, Zanimovost v tej naši največji tovarni umetnih gnojil je projekt za pridobivanje urana iz fosforne kisline. Realizacija tega projekta se načrtuje v letu 1982 in bi proizvodnja znašala 80—120 ton. Pa še vrednost omenjenih naložb brez ekstrakcije urana, 2,3 milijarde dinarjev.

Poleg omenjenih »gigantov« jugoslovanske bazne kemije, naj še omenim nove naložbe za toluendiizocian v PRVI ISKRI — Barič, formaldehid in polikondenzacijske smole v tovarni PRVI MAJ — Čačak, tereftalne kisline kapacitete 50.000 ton v INA — Sisak (vrednost naložbe 457 mio dinarjev), v obrat emulzijske polimerizacije vinilflorida zmogljivosti 25.000 ton z vrednostjo naložbe 550 mio dinarjev v JUGOVINIL Split, po Du-Pontovi tehnologiji proizvodnja filaminta v HEMTEX Skopje v skupni vrednosti 854 mio dinarjev, akrilnih vlaken v OHIS Skopje in druge.

Na osnovi vsega omenjenega ugotavljam, da so ambicije v jugoslovanskem prostoru zelo velike. Pri tem ne smemo pozabiti, da so v tem obdobju planirane investicije tudi v SR Sloveniji, sicer malo manjšega obsega. O tem pa drugič kaj več.

Zupančič ing. Milan

Nov obrat v Loki pri Žusmu

Že v 35. številki Informacij smo pisali o položitvi temeljnega kamna za razširitev proizvodnih kapacitet obrata Dobrina. V oktobru 1977 so delegati tedanjega delavskega sveta že razpravljali in odobrili investicijsko vlaganje v vrednosti 12.923.562 din.

Osnovni namen razširitve proizvodnih kapacitet je uvažanje novih proizvodnih programov, kot so: proizvodnja telexrol in Aero Typevid papirjev ter proizvodnja vložkov za nalivna peresa. Obstoječo proizvodnjo pa bi še povečali.

Najprej so načrtovali adaptacijo zgradbe, katero obrat v Dobrini že uporablja za svojo dejavnost, vendar je bilo potem, ko so si to zgradbo ogledali strokovnjaki Ingradra, ugotovljeno, da bi za obnovitvena dela potrebovali znatno več sredstev, kot pa če se odločijo za drugačno reševanje problema.

Zato so delavci naše investicijske službe iskali nove rešitve.

Da bi racionalneje naložili svoja sredstva in imeli še nadalje možnosti za razvoj obrata na tako imenovanem nerazvitem območju, so se delegati delavskega sveta na svoji 2. izredni seji dne 11. oktobra dolo-

čili za dopolnjeni investicijski program, v katerem je predvidena gradnja novega objekta. Delegati delavskega sveta so bili mnenja, da ekonomski del programa zagotavlja prvotno pričakovane finančne efekte.

Struktura porabe investicijskih sredstev bo naslednja:

— gradbeni objekt ca.	6.836.000
— oprema ca.	1.981.000
— ostalo ca.	1.170.000
— obratna sredstva ca.	4.553.000
— prispevek za energetiko ca.	479.376
— zagonski stroški ca.	370.000

SKUPNA

predračunska vrednost investicije je	ca. 15.389.376
--------------------------------------	----------------

Predračunska vrednost se je, kot je razvidno iz podatkov, povečala za 2.465.814 din.

Delavski svet je sklenil, da se omenjena sredstva zagotovi iz blagovnega kredita, ki ga je pripravljen dati izvajalec gradbenih del Ingradra v višini 2.000.000 din za dobo 3 let. Dodatna sredstva prispeva TOZD Kemija Celje v višini 465.814 din.

Sredstva v višini 12.923.562 din so bila zagotovljena že lani.

Za realizacijo spremenjene investicije pa so bili potrebni še dodatni sklepi, ki so obsegali odobritev dodatnega, zgoraj omenjenega kredita in lastno udeležbo.

Razširitev obstoječega obrata Dobrina oz. novi obrat v Loki pri Žusmu je zelo pomemben korak v nadaljnjem razvoju krajevne skupnosti Loka pri Žusmu. Področje, o katerem govorimo, je del kozjanskega nerazvitega območja, ki ga je hudo prizadel tudi potres.

Odločitev delavskega sveta TOZD Kemija Celje je zato še bolj pomembna, saj se je Aero s tem vključil v prizadevanja za čim hitrejši razvoj teh krajev. Vse to pa je mogoče le, če imajo ljudje delo in s tem možnost za ustvarjanje dohodka. Le tako imajo možnost za izboljšanje osebnega in družbenega standarda.

D. R.

**Dopisujte
v Naš Aero**

DELO V NOVI GRAFIKI

Vodja TOZD Grafika in vodja teama za izgradnjo nove Grafike, je s svojim člankom v glasilu »Naš Aero«, že seznanil kolektiv o pripravi na investicijo. V tem sestavku pa želimo opisati kako je team zastavil svoje delo in kako to delo napreduje. Da bi dosegli naš končni smoter — t. j. izgradnjo nove grafike, smo se morali najprej opredeliti za temeljna izhodišča, t. j. odločiti smo se morali:

1. zakaj,
2. kako,
3. kje,
4. s čim in
5. kdaj

želimo doseči svoj cilj. Prvo odločitev je team oblikoval zaradi naslednjih potreb:

1. Pridobiti dodatne kapacitete, ki so deficitarne.
2. Osvojitev sodobnejše tehnologije in proizvodnega procesa pri proizvodnji obstoječih in možnih novih proizvodov.
3. Konkurenčnost na domačem in tujem trgu.
4. Zagotovitev funkcionalnega dela v proizvodnji, ter ostalih službah Grafike, za doseg prilagodljivosti tržnim in tehnološkim spremembam.
5. Zagotovitev optimalnih pogojev dela, zaposlenih v Grafiki, ter dosegati take uspehe, ki bodo zagotovili rast OD in sredstev za ostale potrebe zaposlenih v Grafiki in vsej DO.
6. Zagotoviti nadaljevanje

razvoja Grafike v povezavi z drugimi TOZD v DO in izven nje.

Tako oblikovana odločitev pa zahteva sestavo predprojekta v katerem morajo biti vkomponirane vse ostale našete zahteve. Le tako sestavljena študija nam lahko omogoči presojo o upravičenosti našega cilja in sprejeti dokončno odločitev.

Sestava take študije ni majhno, najmanj pa nezahtevno delo. Zaradi tega se je team upravičeno odločil, da ga poveri Razvojnemu centru Celje in Printprojectu iz Frankfurta, ki sta specializirani ustanovi za izdelavo takih projektov, slednji predvsem na področju Grafike z evropsko reputacijo.

Razumljivo je, da omenjeni ustanovi, brez sodelovanja posameznih naših strokovnjakov in služb, dela ne bi mogli zadovoljivo opraviti. Obdelati je bilo potrebno vsa področja dela tako: prodajno, tehnično in tehnološko. Analitično je bilo obdelano zlasti prodajno področje za nekaj let nazaj, ter izračunani trendi za daljše časovno obdobje, kar je bila tudi osnova za predvideno bodočo strojno opremo in tehnologijo, vse do potrebnih delovnih površin. Upoštevana je bila možnost osvojitve novih proizvodov, po temeljiti raziskavi domačega in tujega tržišča. Pri vsem tem se zavzeto in uspešno sodelovali delavci iz prodaje,

marketinga, operativnega razvoja, tehnoloških služb, proizvodnih obratov in koordinator. Team pa je vse to gradivo usklajeval in ga posredoval RC in PP ter je tako nastal predprojekt.

V nadaljevanju posredujemo kratek povzetek vsebine:

1. Analiza prodaje:

- obseg poslovanja TOZD Grafike v letu 1977
- obseg poslovanja grafične industrije v SFRJ
- razdelitev kupcev in proizvodov po panogah in območjih
- analiza konkurence
- pričakovani obseg poslovanja in dobiček.

2. Analiza proizvodnje:

- vrsta tehnoloških postopkov
- analiza proizvodnje
- uspešnost kapacitet
- kadri.

3. Oblikovanje ciljev obsega poslovanja

- izvoz
- ocenitev možnosti prodaje na osnovi trenda
- kvantitativna odločitev
- porast poslovanja v variantah.

4. Oblikovanje ciljev proizvodnje

- vrsta tehnoloških postopkov
- kapacitete
- predlog tehnologije in opreme

— izračun potrebnih površin za:

- proizvodnjo
- dodelavo
- skladišče in
- ostale dejavnosti
- grobi osnutek gradbenih del
- zaključne pripombe.

5. Ekonomska predinvesticijska študija

Tako sestavljen predprojekt je sedaj pripravljen, da ga posredujemo v obravnavo samoupravnim organom in strokovnim službam pri čemer je željeno, da se z njim seznanijo vsi naši samoupravitelji.

Naše mnenje je, da smo dobili zelo kvalitetno obdelano študijo, ki ni samo osnova za odločitev, temveč nam prinaša številne podatke, ki jih bomo pri našem delu pričeli že sedaj s pridom uporabljati. Vsi tisti pa, ki smo kakorkoli sodelovali pri sestavi tega predprojekta smo si pa pri tem delu pridobili dragocene izkušnje.

Za zaključek naj poudarimo, da je izgradnja nove Grafike logično zaporedje izvajanja srednjeročnega programa DO Aero. Medtem, ko smo zgradili že bazo za papir in nadaljnjo stopnjo oplenitvenja naših surovin je potrebno, da se nujno odločimo za nadaljnji korak, razvoja Grafike, kot predelovalca naših surovin.

Tako bomo tudi opravičili skupna vlaganja v razvoj DO Aero. Jenko Baldo

Namesto klasičnega - fotostavek

V preteklem obdobju — bolje rečeno — v zadnjem desetletju se je pričela tudi grafična stroka vse bolj usmerjati k elektroniki in to na mnogih svojih področjih. Tehnični napredek je tolikšen, da mu je komaj mogoče slediti, oziroma, prizadevamo si, da bi mu sledili. Pri tem nam v določeni meri pomaga delno domača, pretežno pa tuja strokovna literatura, vendar nam je le-ta dokaj skromno odmerjena. Z literaturo, ki nam je na razpolago, poizkušamo naše bralce seznaniti z novostmi v grafiki na ta način, da objavljamo prevode strokovnih prispevkov v naših Strokovnih informacijah, katere občasno izhajajo interno za TOZD Grafiko.

Med najizrazitejše tehnološke napredke predvsem lahko uvrščamo pospešen razvoj fotostavka, ki z revolucionarno močjo dobesedno izpodriva nekaj stoletij staro tehnologijo stavljenja, to je pripravljanje besedila za tisk. Fotostavek je na pohodu!

Štiristo let stari Gutenbergov izum »premakljive črke« se vse

bolj umika iz tiskarniških stavnic ne le v deželah Evrope, ampak v vsem »s civilizacijo preplavljenem« svetu. Res je, da se je val tehnološkega napredka v različnih tiskarnah različno močno uveljavljal oziroma zajemal poedina področja, vendar je povsem očitno, da bo tudi nam prinesel dokajšnje spremembe. Tako smo v razširjeni obliki, do določenih strokovnotehničnih podrobnosti že razpravljali o uvedbi fotostavnega sistema firme Bobstgraphic. Z oziroma na naše sedanje, predvsem pa seveda naše bodoče potrebe smo se odločili za fotostavni stroj EUROCAT. Ta stroj bi po svoji vsestranosti

za razna mešana dela — za tabelarični stavek in akcidenso — še najbolj ustrežal našim zahtevam. Razen tega ima EUROCAT s svojo blokovo nadgradnjo in možnostmi priključkov perifernih strojev najboljše pogoje z ozirom na razširitev kapacitete. Že najmanjša kompletna enota proizvodnje BOBSTGRAPHIC EUROCAT ima možnost neomejene razširitve in jo

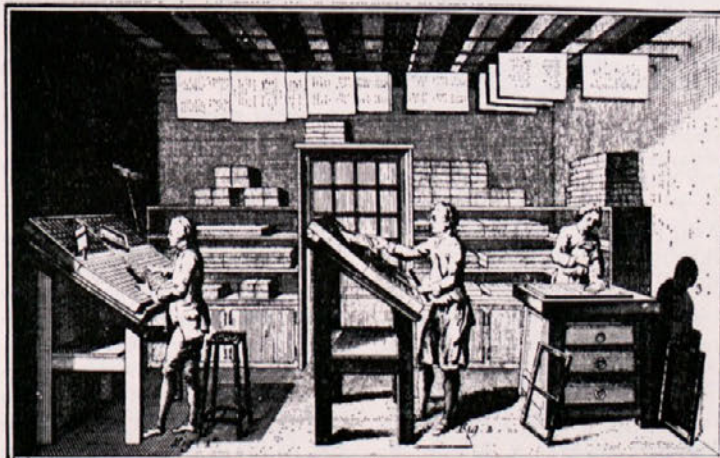
lahko dograjujemo vzporedno z naraščajočimi potrebami za tiskarniškiimi uslugami.

In katere so prednosti fotostavka pred klasičnim (svinčnim — vročim) stavkom? Kot prvo bi navedli kvaliteto slike stavka in trajnost stavka. Tu so neomejene možnosti v konstrukciji pisave in znakov. Iz-

bor pisav pa je zelo pester.

Z uvedbo fotostavka niso več potrebni težki, močno grajeni tiskarski stroji. Nadalje bi odpadla silna teža opreme dose-danjih stavnic — regali (črkovnjaki), obloženi in napolnjeni s težkim svinčnim materialom, okoli katerega lebdi večni svin-

(Nadaljevanje na 5. strani)

STAVNICA V 18. STOLETJU

Uresničevanje načela delitve po delu

Republiški svet slovenskih sindikatov je v dneh od 12. do 13. oktobra v Portorožu organiziral posvetovanje na temo »Uresničevanje načel delitve po delu«.

Uvodni referat je imel podpredsednik Republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije tov. Miran Potrč, v katerem je nakazal nekatera izhodišča za usmeritev aktivnosti za uveljavljanje določb Zakona o združenem delu o uresničevanju načel delitve po delu in rezultatih dela. Posvetovanje je bilo organizirano z namenom, da v slovenskem prostoru ugotovimo, kako daleč smo pri uresničevanju načela delitve po delu, dana pa so bila tudi nekatera nova ali dopolnjena izhodišča za konkretizacijo te aktivnosti. Na nekatere želim posebej opozoriti:

Razporejanje čistega dohodka

Kdaj se v posamezni TOZD smejo povečevati sredstva za OD in skupno porabo? Do takšne odločitve lahko pride le tedaj, če se v obračunskem obdobju na enoto enostavnega dela dosega tudi višji dohodek in čisti dohodek kot v preteklem letu in da se hkrati izpolnjujejo tudi planirana razmerja in pogoji za ustvarjanje dohodka. S tem je poudarjeno, da sredstva za OD in skupno porabo ne morejo biti odvisna izključno od absolutne višine ustvarjenega dohodka, ne da bi se pri tem upoštevali pogoji ustvarjanja dohodka in predvsem raven produktivnosti dela. Če bi se namreč masa za OD oblikovala izključno v odvisnosti od doseženega dohodka ne pa tudi od pogojev, v katerih je višji dohodek bil ustvarjen, bi s tem ustvarjali vtis, kot da je višji ustvarjalni dohodek le rezultat dela delavcev posamezne temeljne organizacije, ne pa tudi od skupnega razvoja — minulega dela drugih delavcev, pogojev pridobivanja dohodka, izjemnih ugodnosti na trgu in podobno. S tem pa bi seveda omogočali, da se OD prisvaja mimo dejanskih rezultatov dela. Odstopanje od tega temeljnega načela pa bi bilo sprejemljivo šele ob ugotovitvi, da je nujno povečati sredstva za OD zaradi višjih življenjskih stroškov, ampak to le v tistih temeljnih organizacijah, kjer imajo nižji OD kot so v njihovi stroki in hkrati nižji kot so v gospodarstvu, pa še to s pogojem, da ne okrnijo sredstev minimalne akumulacije.

Ob doseganju višjega dohodka pa naj se praviloma sredstva za OD in akumulacijo naraščajo enakomerno dokler raven OD ne doseže višine, ki jo dosega delavci v drugih temeljnih organizacijah podobne

dejavnosti in podobnih poslovnih rezultatov. Od te ravni pa morajo hitreje naraščati sredstva za razširitev materialne podlage dela.

Zajamčeni OD

Kdaj in do kakšne mere? Zavedati se moramo, da so in bodo obstajale takšne temeljne organizacije, ki iz raznih vzrokov ne bodo ustvarjale tolikšnega dohodka, da bo delavcem omogočal ustrezne OD. Podpiramo predlog, da delavcem v DO, ki imajo le občasne motnje v poslovanju in le občasno ne dosega ustrezne dohodka, izplačujejo OD, ki ustrezajo OD delavcev v drugih TOZD, seveda na podlagi poprej ustrezno dogovorjenih kriterijev in pogojev, ter na podlagi samoupravnih sporazumov in združevanja sredstev rezerv.

Za temeljne organizacije, ki bodo morale izplačevati zajamčene OD pa se ugotavlja, da leti takšni, kot so, ne ustrezajo več ter jih je potrebno spremeniti. Predlaga se, da se uveljavi sistem, v katerem bo višina zajamčenega OD odvisna tudi od sestavljenosti del in nalog, ki jih opravlja posamezni delavec. To se pravi, da naj ne bi veljalo več dosedanje določilo, ko bi ob prehodu iz zajamčene OD prejeli vsi delavci enake OD v absolutnem znesku.

Sestavljenost del in nalog

Ni bilo predlaganih nekih posebnih novosti, mogoče le, da bo potrebno na podlagi praktičnih izkušenj oblikovati izhodišča za enotno metodologijo ugotavljanja sestavljenosti del in nalog v okviru OZD in samoupravnih sporazumov dejavnosti v zvezi s tem pa je ostalo še nerazrešeno vprašanje:

Ali posamezni delavec prisvaja OD samo na podlagi konkretnih del in nalog, ki jih opravlja (seveda v odvisnosti od količine, kakovosti, gospodarnosti dela ter od doseženega dohodka TO) ali pa tudi glede na svojo dejansko usposobljenost? Ali drugače povedano — ni treba upoštevati tudi usposobljenosti delavca? Ali so osnova za OD samo dela in naloge, ki jih je opravljal, pa čeprav so po sestavljenosti tudi za nekaj stopenj nižja od del in nalog, ki jih je sposoben opravljati in za opravljanje katerih je združil svoje delo. Mišljenje je, da ni mogoče sprejeti prakse, da se dejansko usposobljenost delavca in konkretna dela, za katera je sklenil sporazum o združevanju v celoti izloči iz sistema prisvajanja OD ter uveljavi sistem, po katerem bi delavec prisvajal OD samo na podlagi konkretnih del in nalog, ki jih je v posameznem mesecu opravljal.

Ugotavljanje in merjenje živega dela

Poudarjeno je, da imajo različna dela različni vpliv na uspešnost poslovanja, ustvarjanje dohodka, večanje produktivnosti dela zato bi bilo potrebno dela razdeliti v tri skupine in zanje postaviti specifične osnove in merila. Skupine del, ki so predlagane:

— dela, ki jih opravljajo delavci v procesu neposredne proizvodnje,

— dela, ki jih opravljajo delavci v družbenih dejavnostih,

— dela v upravnih, administrativnih in podobnih dejavnostih, ki se praviloma opravljajo v okviru DSSS.

Za prva dela ni posebnih novosti in problemov s tem, da je potrebno za vse tri sestavine (količina, kakovost, gospodarnost) določiti normative. Za druga dela — strokovna dela delavcev tako imenovanih družbenih dejavnosti, kot so: organiziranje dela, planiranje raziskave, skrb za varstvo, strokovno usposabljanje in podobno — je mnenje, da so merljiva samo posredno, zato je potrebno za ugotavljanje učinka teh delavcev oblikovati posebna merila. Gotovo je, da količina opravljenega dela v enoti časa za ta dela ni najbolj bistvena. Ugotavljati zato pri teh delavcih število opravljenih delovnih nalog, ne pa vpliva na ustvarjeni dohodek proizvodnih delavcev, ni smiselno. Poiskati bo potrebno torej merila, iz katerih bo mogoče ugotavljati, kakšna je kvaliteta njihovega dela z vidika prispevka k ustvarjanju večjega dohodka in z vidika zniževanja sredstev.

Za tretjo vrsto del — upravna, administrativna in podobna dela v DSSS, ki niti posredno ne ustvarjajo nove vrednosti so pa nujna za normalno odvijanje poslovnega procesa, je mnenje, da ni smotno ugotavljati in normirati količine opravljenega dela. Bistveno je, koliko teh delavcev prispeva k učinkovitosti poslovanja in s kolikšnimi stroški se to delo opravlja. Spodbujati in ugotavljati bo potrebno torej hitro, učinkovito, kvalitetno in uspešno opravljanje teh nalog pri tem pa posebno spodbujati zniževanje stroškov.

Ocenjevanje

Nobena metoda, ki temelji na ocenjevanju osebnosti delavca, njegovih osebnih lastnosti in obnašanja ni sprejemljiva. Sprejemljive so samo tiste metode, ki temelje na vnaprej opredeljenih kriterijih za količino, kvaliteto in gospodarnost in pri katerih se delavčev delovni prispevek ugotavlja na podlagi programa del in nalog ter ocene njihovega uresničevanja. Ob tem pa velja posebej opozoriti na vprašanje: Kdo naj ocenjuje? Dana je politična pobuda, da bi dali večja poobla-

stila in odgovornost za ugotavljanje uspešnosti opravljanja delovnih nalog in

— ocenjevanja poslovnim organom in delavcem s posebnimi pooblastili. Nujno pa je seveda da uveljavljanje te ideje nosi tudi možnost pritožbe in drugostopenjsko odločanje ustreznega samoupravnega organa.

Inovacije, racionalizacije

Posebnih novosti ni bilo, mogoče samo kopica še nerazčiščenih vprašanj. Navajam nekaj:

— potrebno je razmejiti kaj je delovna dolžnost, kaj ne;

— opredeliti, kdo je v okviru svojih rednih nalog dolžan inovacijo realizirati;

— rešiti knjigovodsko spremljanje inovacij — posebej izkazovati dohodek od inovacij, itd.

Minulo delo

Razprave in diskusije so potekale v znamenju razčiščevanja teoretičnih izhodišč, saj v Sloveniji ni najti omembe vredne praktične rešitve.

Med drugim je bilo tudi izpostavljeno vprašanje, kateri delavci imajo (bodo imeli) pravico pridobitve OD iz naslova minule delo in kako:

— le tisti, ki so del čistega dohodka v tekočem letu namenili za razširitev materialne osnove dela v svoji TO ali na podlagi združevanja dela in sredstev v kateri koli drugi OZD in če ta vložena sredstva z aktiviranjem živega dela ustvarjajo višji dohodek. Ob tem pa bo potrebno oblikovati posebne osnove in merila za prisvajanje OD posameznega delavca na podlagi minulega dela z upoštevanjem:

— njegovega prispevka k ustvarjanju dohodka v letu, ko so se sredstva razporedila za razrešitev materialne osnove dela. Osnova za oblikovanje tega merila mora biti delovni prispevek delavca ugotovljen na podlagi tekočega dela,

— posebnih prispevkov tistih delavcev, ki so oblikovali predloge o tem v kakšno proizvodnjo in pod kakšnimi pogoji angažirajo izločena sredstva,

— časovnega trajanja dela delavca v TO

Za uveljavljanje pravice do OD na osnovi minulega dela bi se delavcem izdajala posebna oblika pismenega potrdila.

Sindikalna lista

Ob kopici pozitivnih lastnosti vsakoletne sindikalne liste, so bile ugotovljene tudi njene slabosti, te so: da so delavci nekaterih OZD predvideno višino sredstev posebej za dodatke in skupno porabo smatrali kot pridobljeno pravico, ki ni odvisna od ustvarjenega dohodka. Zato bo potrebno, da se stvar (Nadaljevanje na 5. strani)

(Nadaljevanje s 4. strani)

na opredelitev glede posameznih pravic delavcev iz skupne porabe, dodatkov ob delu in osebnih prejemkov, ki bremene materialne stroške pogojujejo tudi z ustvarjenim dohodkom.

In kaj ob teh novih, dopolnjenih izhodiščih slovenskih sindikatov lahko zapišemo mi glede na naša določila delitve po delu? Poznavalci naših Pravilnikov se vprašanja verjetno ponujajo kar sama. Najmanj obdelano imamo vprašanje razporeditve čistega dohodka na sredstva za osebne dohodke in skupno porabo. Za razrešitev tega problema bo potrebna široka analiza, posebno če bomo hoteli in mogli vključiti vse nove elemente, ki jih ponujajo sindikalni dokumenti.

Glede na to, da je v pripravi tudi izvirna republiška zakonodaja, ki bo urejala pravice in višino dohodka zaposlenih in ker se smatra, da ta osnutek še ni toliko zrel, da bi bil za javno razpravo je verjetno prav, da tudi pri nas počakamo na izid tega zakona.

Pri ugotavljanju sestavljenosti del in nalog je pomembno, da se bolj konkretno opredelimo do nekaterih izhodišč in aktivnosti, ki nam bodo zagotovile, da bi v čim krajšem času dosegli pomembnejše premike v prehodu od nagrajevanja po delovnem mestu v prisvajanje OD na podlagi konkretnih del in nalog. Menim, da metodologija za ugotavljanje sestavljenosti del in nalog (analitična ocena) upošteva vse opredeljene elemente — delavčevo delovno usposobljenost, zahtevnost in pogoje dela, potrebno pa jo bo glede na dosedanje praktične izkušnje dopolniti. Ugotavljamo namreč, da so nekateri opisi posameznih stopenj togi, preveč enostranski in jih bo potrebno razdeliti ter predvsem prilagoditi novemu izrazoslovju. Ob obravnavanju te tematike pa naj ne bo odveč še enkrat opozorilo na naš odnos do primerjav ocen del in nalog med TOZD in DSSS. Kajti če nam odgovarja hočemo oce-

ne primerjati in zahtevano enakost, če pa nam ne, pa primerjave ne priznamo. Menim, da se bomo morali v okviru SS o skupnih osnovah in merilih sporazumeti o nekaterih skupnih tipičnih delih in nalogah, ki bodo lahko stvarna podlaga za medsebojno primerjanje med delavci, ki opravljajo enaka dela in naloge.

Glede ugotavljanja in merjenja delavčevega živega dela menim, da smo od zgoraj postavljenih teoretičnih izhodišč v DO Aero že marsikatero izvedli. Delitev na skupine del — še celo detaljnija je v TOZD Kemija Šempeter in Grafiki že uveljavljena. Skoraj vsi delavci v procesu neposredne proizvodnje imajo merljive kriterije za količino in kvaliteto. Da se za te delavce izognemo ocenjevanja gospodarnosti pri delu lahko za začetek takoj uporabimo kot merilo dosedanje izračun prihrankov na materialnih stroških za posamezne OE.

Ocenjevanje

S sprejemom Pravilnika o nagrajevanju po storilnosti, kakovosti in gospodarnosti so že podane vse osnove za realnejšo spremljanje dejansko opravljenih del in nalog potrebno jih je še izvajati tako kot so bile zastavljene. Ob tem pa bi bilo potrebno še razmisliti, kaj to pomeni za nas, namreč o večjem vplivu vodstvenega in vodilnega kadra za ocene uresničevanja programiranih del in nalog posameznega delavca. Inovacije, racionalizacije — komisija za razvoj se je zadržala, da pripravi nov pravilnik o prisvajanju OD po teh osnovah. Minulo delo pa žal še naprej ostaja popolnoma nedodelano področje.

Torej na področju uveljavljanja načel delitve po delu lahko ugotavljamo nekatere pozitivne premike, s katerimi pa nismo in tudi ne smemo biti zadovoljni. Zatorej intenzivnega dela na tem področju ne manjka, žal pa ne poteka tako kot bi moralo zaradi znanih kadrovskih problemov. Jože Randl

IZ DELA SINDIKATA

Pred durmi sta slovenski in zvezni kongres Zveze sindikatov. Kakor v vseh osnovnih organizacijah sindikata, smo tudi v naših osnovnih organizacijah dali v zadnjem času velik poudarek razpravam o kongresnih dokumentih.

Predsedstvo RS ZSS in Republiški svet ZSS sta zbrala in ocenila rezultate javne razprave. Javna razprava v osnovnih organizacijah sindikata, v občinskih svetih, v občinskih odborih sindikata in v republiških odborih sindikata je pokazala, da hočejo delavci takšno organizacijo ZS, ki jim bo omogočila gospodarjenje s pogoji in sadovi svojega dela. V javni razpravi pa ni tekla beseda samo o osnutkih kongresnih dokumentov, temveč tudi o prihodnosti sindikata pri delu na pod-

ročjih družbenega in gospodarskega življenja. Dogovarjali smo se tudi o akcijskih programih, s katerimi bomo pospešili proces samouprave preobrazbe.

RS ZSS je na svoji seji sprejel tudi predlog kandidatne liste za člane RS ZSS in vodstva republiških odborov, ki ga je dal v javno razpravo. Kadrovanje za te politične dolžnosti je bilo odnos potreb po kadrih, ki bodo sposobni voditi družbenopolitično dejavnost sindikata v prihodnjih štirih letih. Za predsednika RS ZSS je kot kandidat predlagan Vinko Hafner, za podpredsednika Miran Potrč, za sekretarja sekretariata predsedstva RS ZSS pa Ivan Godec. RS ZSS bo štel 85 članov, nadzorni odbor RS ZSS pa 9 članov. Angelca Hudej

Novi zvezni odbori sindikata

Ko govorimo o politično-organizacijski izgradnji sindikatov, ki je bila že dalj časa v javni razpravi, kakor o osnovi dosežene soglasnosti Zveze republiških in pokrajinskih sindikatov, bo v bodoče namesto šestih kar 15 odborov sindikatov.

Zvezni odbor sindikatov delavcev industrije in rudarstva, delavcev v kmetijstvu, prehrambene in tobačne industrije, Zvezni odbor sindikata delavcev gradbeništva in industrije gradbenih materialov, delavcev prometa in zvez, uslužnih dejavnosti in delavcev družbenih dejavnosti. Omenjeni zvezni odbori bodo delovali od začetka novembra naprej.

Ta dogovor je bil sprejet 12. septembra na seji predsedstva ZS Jugoslavije.

Potrebno je poudariti, da se na ta način povečuje število odborov, a zmanjšuje število delegatov za 50 in število voljenih funkcionarjev in zaposlenih v delovni skupnosti za 9. Predvideva se, da bodo novi odbori v marsičem doprinesli k širši aktivnosti sindikata, da bodo lahko konkretnje in učinkovitejši v politični akciji.

Iz dosedanjega Zveznega odbora industrije in rudarstva Ju-

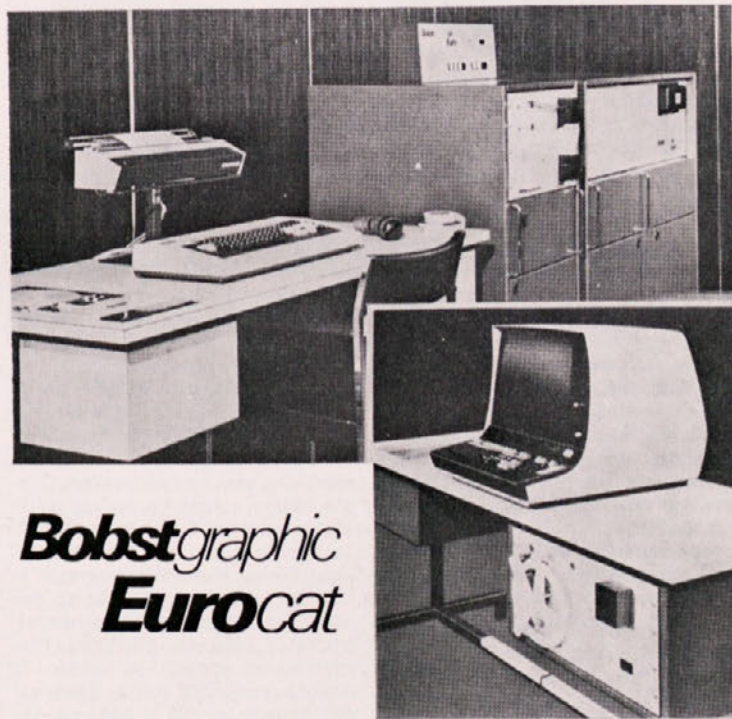
goslavije se bo formiralo šest odborov, in sicer: Zvezni odbor delavcev energetike in petrokemije, delavcev proizvodnje in predelave materiala, delavcev kemije in nekovin, tekstilne industrije, usnja in obutve, delavcev gozdarstva in predelave lesa, delavcev grafične, časopisne in informativne dejavnosti.

Od sedanjih zveznih odborov sindikata delavcev uslužnostnih dejavnosti Jugoslavije se bodo formirali trije zvezni odbori, in sicer: delavcev v gostinstvu in turizmu, delavcev v komunali in obrtništvu ter odbor delavcev v trgovini.

Nadalje bodo iz sedanjega odbora delavcev v družbenih dejavnostih Jugoslavije formirali prav tako trije odbori, in sicer: odbor delavcev vzgoje in izobraževanja ter znanosti in kulture, zdravstva in socialnega skrbstva, organov uprave, pravosodja, družbeno-političnih organizacij in združenja finančno organizacij in delavcev v JLA.

Skratka, dejavnost sindikatov bo mnogo bolj razvejana in specifična kot je bila doslej.

Sicer so pa tudi problemi delavcev specifični za vsako področje posebej. D. R.

Bobstgraphic
Eurocat

(Nadaljevanje s 3. strani)

čeni prah — škodljiv človeškemu organizmu in povzročitelj mnogih svinčenih zastrupitev.

Seveda ne gre pri tem pozabiti na prekvalificiranje strokovnega kadra. Gre za prekvalifikacijo zaradi spremenjene tehnologije dela, medtem ko so ostale zahteve tega poklica še vedno enake, v določenih pogojih pa terjajo še solidnejše teoretično znanje in zahtevam ustrezno poznavanje elektronike. Nadalje je omeniti še ugod-

nosti arhiviranja najrazličnejših tekstov; arhiviranje nam omogoča magnetni trak v kaseti. V klasičnih stavnicah je seveda »arhiviranje« zelo problematično, saj pomeni prostora veže še ogromne količine stavnega materiala, katerega pomanjkanje je občutiti že ob vsakem nekoliko večjem dotoku naročil.

Nikakor ne moremo trditi, da je elektronika v fotostavnem sistemu že odigrala svojo vlogo dokončno; je le utrinek,

Stane Lovrenčič

Zakaj mikrofilm?

Vprašanje je gotovo odveč. Mikrofilm je v zadnjih letih našel pot tako v konstrukcijske oddelke velikih podjetij, kot v banke, pošte, zavarovalnice, knjižnice itd., skratka povsod, kjer imajo opravka z velikim številom informacij. Njegova področja uporabnosti so tako številna, da lahko v tem članku opišem le najvažnejša od njih.

Mikrofilmanje je preslikava velikih originalov na majhen film. Vzrokov, da ljudje kaj takega počno, je precej. Verjetno je najvažnejši motiv prihranek prostora. V primeru, da filmano za arhiviranje, je prihra-

16 mm sistem

Dokumente, ki so v obliki enega lista do velikosti A 4 (računi, fakture, prospekti, zavarovalne police itd.) preslikavamo na film širine 16 mm. Film je običajno dolg 30 m in gre nanj v odvisnosti od stopnje pomanjšanja od 2.100 do 12.000 dokumentov velikosti A 4. Za preslikavo uporabljamo t. i. pretočne kamere, v katerih se dokument in film premikata z isto hitrostjo.

Poslikan film se razvije v razvijalnem avtomatu; običajno se tudi podvoji, ali kot temu strokovno pravimo duplicira. Če že-

no sliko projicira na papir, tako da dobimo nazaj fotokopijo originala.

35 mm sistem

Drugo zelo pomembno področje uporabe mikrofilma je preslikava konstrukcijskih načrtov in risb. Zanj se uporablja film širine 35 mm. Dolžina filma je navadno tako 30 m, da gre zdaj nanj 600 posnetkov. Z različnimi faktorji pomanjšanja preslikavamo načrte od velikosti A 0 do A 4. Med preslikavanjem tako načrt kot film mirujeta, snemamo torej korak za korakom. Zato se kamera imenuje koračna kamera. Film te širine razvijamo in dupliciramo na istih aparatih kot 16 mm film, le z drugimi nastavki. Film v roli pa se običajno uporablja le za varnostni arhiv. Za praktično delo se film na posebnih aparatih montira v kartice. To so kartice, kot se uporabljajo v računalništvu, le da imajo okence, v katero je zmontiran film. V en predal širine 20 cm gre 1.500 takih kartic. (1.500 risb v obliki papirja zavzema 2 m³ prostora!). Kartice z originalnim filmom se nato duplicirajo, duplikati pa gredo v različne oddelke: konstrukcijo, pripravo dela, delavnico itd. Vsako podjetje ima tako krog informacij organiziran glede na svoje potrebe. Za povečevanje nazaj na papir se uporabljajo čitalci — izpisovalci, v večjih mikrofilmskih centrih pa povečevalni aparati z velikimi zmogljivostmi.

105 mm sistem

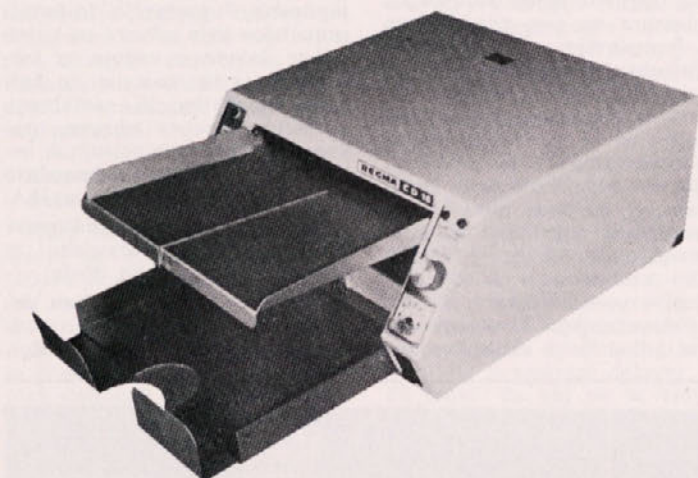
Knjige, časopise ipd. preslikavamo na film širine 105 mm, na računalništvu.

luknjana kartica	1/2 znaka/cm ²
luknjani trak	2 "
magnetni trak	500 znakov/cm ²
magnetni disk	1.000 "
mikrofilm	14.000 "

s kamero, ki še nima slovenskega imena. Angleško ime, ki se uporablja tudi v nemščini in francoščini je »step and repeat« kamera. Ta kamera snema po korakih, list za listom. Najprej naredi eno vrstico mikrofiša, nato drugo, tretjo itd., ko je mikrofiš gotov, se film pomakne za 148 mm in se začne nov fiš. Glede na faktor pomanjšanja gre na en fiš 105 × 148 mm od 70 do 120 posnetkov.

Ta članek ne bi bil popoln, če ne bi omenil še enega področja, kjer se zlasti na zahodu mikrofilm čedalje bolj uveljavlja.

Gre za povezavo mikrofilma in računalnika. Včasih so podatke iz računalnikov mehano-grafsko izpisovali na papir, ta papir pa fotografirali s pretočnimi kamerami. Danes se uporabljajo posebni periferni sistemi imenovani COM (Computer Output on Microfilm). Z magnetnega traku gredo impulzi na katodno cev. Nasproti ekrana je kamera, ki nastalo sliko fotografira. Lahko je računalnik programiran tako, da podatke ureja (po abecedi, velikosti itd.). Novejši COM sistemi imajo ob strani še projektor, ki lahko projicira obliko formularja. Ena od velikih prednosti COM sistema je hitrost izpisovanja: 10.000 do 15.000 znakov na minuto. Druga, prav tako zelo pomembna, pa je velika kapaciteta shranjevanja informacij. Za primerjavo navajam tabelo, koliko znakov gre na 1 cm² različnih nosilcev informacij, ki se dandanes uporabljajo v računalništvu.

Pretočna kamera

nek celo 98 %. Tak mikrofilm zlahka podvojimo in imamo eno kopijo v varnostnem arhivu, drugo pa uporabljamo za nadaljnje delo. Z vidika LO in DS je to zelo praktično, saj lahko imamo varnostni arhiv skrit kje daleč proč in v primeru, da je potrebna evakuacija, vse dokumente in mikrofilme v podjetju enostavno uničimo. Velike prednosti ima mikrofilm tudi pri pošiljanju dokumentov po pošti. V ZRN so izračunali, da če pošljejo npr. v ZDA 100 risb A2 formata, stane klasičen paket 278 % več, kot če pošljejo 100 kartic, na katerih so preslikane iste risbe.

Če bi hoteli dokumente preslikavati samo zaradi prihranka prostora, varnosti in ekonomičnosti, bi nas to še vedno preveč stalo. Dokumente smo preslikali. V redu, kaj pa zdaj? Saj črk niti ne vidimo s prostim očesom. Mikrofilm je treba razmnožiti, poslati duplikat vsem, ki ga potrebujejo, treba ga je prečitati, včasih pa potrebujemo tudi kakšno kopijo nazaj na papir, da bomo poslali podatke nekemu, ki mikrofilma še nima. Za takšno aktivno delo z mikrofilmom so se razvili trije sistemi. Med seboj se razlikujejo predvsem po namenu, imenujemo pa jih po tem, kako širok film uporabljajo.

limo dokument spet prečitati, vstavimo film v čitalec, ki nam da na ekranu povečano sliko dokumenta. Obstaja več načinov, kako med toliko dokumenti najti pravega, vsi pa so že tako razviti, da lahko želeni dokument najdemo v nekaj sekundah.

Delo s filmom v roli pa ni zelo praktično. Če iščemo enkrat dokument, ki je na začetku filma, drugič pa na koncu, nam gre precej časa za previjanje filma, čeprav to opravlja elektromotor. Tako je tudi večja možnost, da se film razpraska. Slaba stran filma v roli je tudi ta, da se podatki, ki so posneti na filmu, ne dajo dopolnjevati. Zato se običajno film razreže in spravi v žepke iz dvojne poliester folije. Standardni format je 105 × 148 mm, torej malo več kot dopisnica. Nanj spravimo 5 vrst po 12 posnetkov.

Tak žepček se nato duplicira in razpošlje uporabnikom. Duplikat z žepka imenujemo mikrofiš. Uporabniki imajo čitalce, prilagojene svojim potrebam. Nekateri čitalci sprejmejo film v roli, drugi v obliki mikrofiša, vse več pa je univerzalnih čitalcev, ki lahko sprejmejo eno ali drugo obliko mikrofilma, le nastavek moramo zamenjati. Nekateri čitalci so opremljeni z enoto, ki poveča-

Čitalec — izpisovalec z mikrofiša

Lik komunista v naši socialistični družbi

Komunistična partija Jugoslavije je bila velikega pomena med NOB. Povedla je ljudstvo v boj proti okupatorju, ker je bila edina organizacija, ki se je zavedala, kakšna usoda jo je doletela. Vodja komunistične partije Jugoslavije pa je bil vrhovni komandant partizanskih odredov tovariš Tito. Med NOB so delovali ilegalno. Člani KPJ so bili zelo delavni. Odšli so v najrazličnejše pokrajine Jugoslavije in zbirali orožje ter vojaški material. Kmalu zatem so pričeli organizirati prve diverzantske in sabotažne akcije. Vedno več so organizirali narodnoosvobodilnih partizanskih odredov in glavnih štabov. Ker je kralj ob vojni napovedi z vlado vred zbežal in prepustil ljudstvo na milost in nemilost okupatorja, je KPJ sklenila, da se staro več ne ponovi (PREPOVEDANA VRNITEV KRALJA!). Ljudstvo s KPJ na čelu se je borilo za pravico in svobodo Jugoslavije. Ker so se borili z ljubeznijo do domovine, so vedeli, da bo tudi njim nekega dne posijalo sonce. Vedno bolj so se na ulicah slišala odločna gesla: »Bolje rat, nego pakt; Bolje grob, nego rob!« Med partizani pa je vladalo tudi izredno tovarištvo. Ker so si obljubili, da se ne bodo v najhujših trenutkih nikoli zapustili, jim je dajalo novo borbena moč za premagovanje najhujših naporov. Hudi spopadi z okupatorjem so zahtevali enotnost. Zato so se jim vedno znova porajala vprašanja: »Ali se združimo in osvobodimo, ali se vdamo in umremo?« Ker je bilo ljudstvo s KPJ vztrajno in borbena, je tudi doseglo, za kar se je štiri leta krvavo borilo. Tudi po vojni je imela KP vodilno vlogo. Prevzela je oblast in vodila ljudstvo v boljši in toplejši svet.

Zaveden komunist mora biti pripravljen žrtvovati se neglede komu ni kdaj. Opisala bom dogodek, v katerem se je komunist lepo izkazal.

Med vonjo so bili partizani velikokrat v nevarnosti. Tako se je zgodilo tudi tistega dne. Partizani so se pripravljali na napad nemškega okupatorja. Načrt so imeli, kako bodo rešili ujete partizane. Ko so se vsi zbrali, so se razcepili v tri skupine. Najprej so napadli z boka stražo. Nato pa so začeli uresničevati nadaljnji načrt. Začeli so kar dobro, čeprav tudi na naši strani niso manjkale žrtve. Ker pa naši partizani niso nikoli prepustili ranjenega borca okupatorju, se je večkrat zgodilo, da je bil tudi rešitelj zadet. Toda kljub temu tega niso opustili. Nenadoma pa se je naš borec srečal s skupino nacistov, ki so mu šli čelno nasproti. Takrat je naš soborec skočil in zadel dva od nacistov. **Zraven pa je žrtvoval še svoje življenje.** S tem je opozoril še naše ostale borce od kod prihaja nova nevarnost. Žrtvoval je tudi svoje življenje in rešil prijatelju življenje.

Zaveden komunist naj bi služil naši socialistični družbi. Naj bi bil vsestransko aktiven in razgledan. Komunisti se borijo za mir med deželami. Sodelujejo predvsem z neuvrščeni deželami. Naš predsednik Josip Broz Tito je bil že tretjič zapored izvoljen za očeta neuvrčenih dežel. Je eden najbolj uglednih predsednikov, ki je znan povsod po svetu. Pri nas je razvito tudi samoupravljanje. Smo pa socialistična in neuvrščena dežela.

Zelimo, da nas bi tovariš Tito še naprej tako vodil, kot nas je doslej. Obenem pa želimo veliko komunistov, ki bi imeli čim več lastnosti našega predsednika.

Melita Pavič, PŠC 1. b

Ko odrastem...

— Ko odrastem hočem biti manekenka! — je dejala najstnica Filomenca svojemu očku. Očka je prav debelo pogledal in — proti svoji navadi — z zanimanjem vprašal:

— Kako to, da si se nenadoma tako zatrdno odločila. Nikar ne misli, da je biti manekenka tako lahko, kakor se tebi dozdeva. O tem poklicu pač ne veš mnogo, rekel bi, skoraj nič!

Filomenca, sedeč v fotelju, je prekrizala svoji zares vitki nogi, razprla polni ustnici in nepremično gledaje v strop je zlogovala:

— Manekenka hočem biti in manekenka bom! — Nato je pogledala proti očetu in nadaljevala:

— In kaj naj bi morala v poklicu še več vedeti, kakor že vem? Vem pa, da bom mnogo, mnogo potovala in da bom videla mnogo sveta! Pogledaj, oči: Bonbončki »AH-OH« so najboljši! Enega bom dala zaročencu v usta na Kalimegdanu, drugega sinku v usteca na Blejskem gradu, tretji bonbonček pa omici pred dubrovniškim rotovžem. No, pa kakor veš, nimajo samo bonbonov; imajo dezodorant za ulcinsko plažo, losion za Hvar in sončna očala za Jahorino! Nadalje ne gre pozabiti sedemnajst najboljših zobnih past, ki uspešno negujejo zobovje enako učinkovito na Braču kot na slapovih Krke. Potem je tu enodelna kopalna za na Kornate, dvodelna kopalna za na Korčulo in posebna plavalna kapa za Ohridsko jezero. Potem je še tu kopica kar najbolj osvežilnih pijač in vseh mogočih napitkov; ne rečem, da je tu in tam treba katerega teh napitkov tudi resnično popiti kar v kuhinji hotela v rodnem mestu, toda nič zato. Vsak poklic pač ima tudi nekaj rizika. Tako, vidiš, oči! Prepričana sem, da sem dovolj razgledana in zatrdno upam, da bom v tem poklicu zelo, zelo uspešna! Kaj praviš na to, očka?

Ciprijanova staromodna avantura

Ciprijan je sedel na morski pečini in zamišljeno gledal v butajoče valove. Nizko nad gladino so se spreletavali galebi in njihova sivkastobela krila so se svetila v žarkih zahajajočega sonca.

Tedaj je prišla ona. Temnolasa, vitka, v svetlosinji obleki in škrlatno ovratno ruto. Sedla je na pečino, nedaleč od Ciprijana, in se zasanjano zagledala v valove, ki so se penec razbijali ob ostrih čerch. Od časa do časa je prikupno dvignila glavo in pogledala naravnost v Ciprijana, da ga je kar streslo. Ciprijan se je nenadoma spomnil mnogih pripovedi o mladih, lepih in seveda razočaranih deklicah; Ciprijan je bil trdno prepričan, da je ta gotovo ena od njih. Seveda je! Ko pa tako otožno gleda preko morske širjave, da so celo galebi prenehali s svojim neubranim kričanjem in mirno posedli na valove. Dekle je še vedno plašno, skoraj sramežljivo pogledavalo proti Ciprijanu, ki je slednjič, tako se mu je zdelo, ujel njen pogled. Joj, kakšen pogled! Ciprijan se je, kolikor je mogel, prožno dvignil in z dostojanstvenimi koraki odšel. Pri tem je vlekel trebuh navznoter, da ga je v hrbtenici močno skelelo. Ko je stopal navzdol po stopnicah, mu je nenadoma postalo žal, da je pustil dekleta samega ob obali. Taka edinstvena prilžnost, pa jo tako neumno zafrčkal! Obstal je, se naslonil na ograjo in premišljal, če bi se vrnil. Tedaj je dekle prišlo za njim. Počasi, zelo počasi je šla mimo njega, se po nekaj korakih ustavila in se naslonila na ograjo. Zdaj ali nikoli! Zravnil se je in stopil korak proti njej... tisti trenutek pa je dekle že odšlo naprej. Navzdol proti pristanu, pa naprej po ulici, zavila v ozko uličico, ki vodi v park. Ciprijan ji je sledil kot da ga luna nosi in ni hotel slišati klicev znancev, ki so ga vabili k omizju. Ona je prispela že v park, ki je pričel toniti v prvi mrak. Ciprijan je globoko dihal in spešil korak. Bil je že zelo blizu dekleta, tedaj pa je pred njo nenadoma stal vitek, črnolas mladenič.

— »Jovo!« — je vzkliknilo dekle in pohitelo v fantov objem. Ciprijan se je dobesedno sesedel na bližnji kamen in tako občepele vse dokler ga ni prenesetila njegova žena. Ciprijan jo je ves zamišljen pogledal, nato pa turobno rekel: »Ves čas sem te iskal, draga, pa te nisem mogel nikjer najti...!«

Stane Lovrenčič

POT ČEZ ATLANTIK

(Nadaljevanje iz 1. št. NAŠEGA AERA)

Situacija je kritična. Jadrnica odhaja brez mene. Toda, k njej sem privezan z varnostnim pasom. Nikoli v življenju nisem česa potegnil tako nežno kot vrv, ki me je vezala na barko. Pomenila je življenje. V vodi, ki ima samo 12 stopinj, se la-

KOBILICA UDARI V DNO

Počasi se približam svetilniku na rtu Taterdu. Še malo in skrijem se za rt. Sedaj bi se moralo morje pomiriti, toda valovi mrtvega morja so večji od največjih valov po jugu na našem Jadranu. Tudi ko sem na vrhu vala, mi kakšen še večji

⁵ Bofor — (beaufort), stopnja moči vetra. Glej razlago v okvirju

⁶ Kokpit — poglobljeni prostor za bivanje na palubi

BOFORJEVA SKALA MOČI VETRA

stopnja	hitrost v km/h	največja višina valov
0	0—1	
1	1—5	0,02 m
2	6—11	0,15 m
3	12—19	0,60 m
4	20—28	1,5 m
5	29—38	2,5 m
6	39—49	4 m
7	50—61	6 m
8	62—74	7,5 m
9	75—88	10 m
10	89—102	12 m
11	103—117	16 m
12	117—	

Morje kot ogledalo.

Posamezne temne lise, kjer se morje kodra.

Vsa površina morja je nakodrana.

Tu in tam se kak val zlomi. Pena je prozorna.

Valovi se podaljšajo, večina valov se lomi, pena je bela.

Valovi so dolgi, skoraj vsi se močno penijo.

Tu in tam veter odnese vrh vala. Vrvi že žvižgajo.

Veter odnaša peno, na valovih se vidijo bele penaste črte v smeri vetra.

Penasti grebeni se tu in tam lomijo kot slap. Bele proge v smeri vetra so zelo izrazite. Morje se tu in tam zakadi.

Bele penaste črte v smeri vetra so goste, grebeni valov se prevračajo in vrtinčijo kot slapovi. Razpršena pena lahko zmanjša vidljivost.

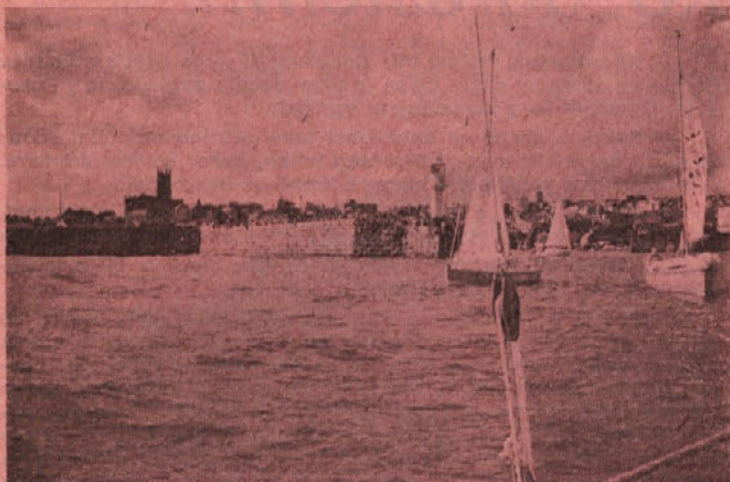
Zelo visoki valovi z dolgimi lomečimi se grebeni. Povsod je pena, ki se širi v smeri vetra.

Površina morja postaja bela. Vrtinčenje grebenov je izredno močno. Vidljivost je zmanjšana.

Majhne in srednje ladje se občasno skrivajo v dolinah med valovi. Morje je popolnoma belo od pene. Vrhove valov odnaša veter, vidljivost je močno zmanjšana.

Zrak je poln pene, morje popolnoma belo, vidljivost izredno slaba.

Šterk Jurij

hko živi le pol ure! Od vozla na vrvi je bilo odvisno moje življenje.

Bo vzdržal?

Vrv se napne in v trenutku sem na jadrnici. Na klopi v kokpitu si globoko oddahnem.

Začenja se mračiti. Temperatura zraka je 8°C, veter vihar, 8 boforjev. Popolnoma sem premočen. Kmalu se ves tresem kot šiba na vodi. Krmilo ne morem zapustiti, preveč je vihar. Zobje začenjajo šklepetati. Do otokov Scylli ne morem. Kaj mi je storiti?

MORAM SE VRNITI

Nazaj v Penzance! To je edino, kar mi še preostane, če želim nadaljevati regato. Jadrnico usmerim proti vzhodu, spustim se po vetru. To je vožnja! Jezdim na ogromnih valovih. Med vožnjo po valu navzdol dosega jadrnica hitrost med 9 in 10 vozli. Neverjetno!

Vozim proti svetilniku Wolf rock, ki ga že vidim v daljavi. Rdeči in beli blisk, to je prvi cilj! Ko zavijem okrog Wolf rocka, obrnem na naslednji svetilnik. Na obzorju vidim tri zaporedne bliske. To je svetilnik na rtu Taterdu, kaže mi pot v Penzance. Valovi še vedno rastejo. Na skali Wolf rock se silovito razbijajo. Včasih pena, ki se zablešči v siju belega in rdečega bliska, brizgne čez vrh svetilnika. Zdi se, kot da bi hotelo morje svetilnik požreti. Sicer pa se je to v teh vodah že dogajalo. Svetilnik na čereh Edystone pred Plymouthom je morje nekajkrat pogoltnilo skupaj s posadko. Vedno so ga ponovno zgradili.

val zakrije celo obzorje. Vozim okoli otoka St. Clements in rta Penlee point. Morje se umirja. Ob obali vozim precej bolj daleč kot včeraj po štartu. Prepričan sem, da bo to dovolj za varno plovbo. Toda ne! Pozabil sem na velike razlike med plimo in oseko. Tukaj je to celih 5 metrov. S kobilico udarim ob dno pri hitrosti štirih vozlov. Odrevenel sem. Je to zame konec regate? Barko nekako odrinem s čeri. Odjadram globoko v zaliv in vržem sidro. Takoj pogledam na dno barke. Suho! Svoje plovbe tukaj le ne bom zaključil. Dno je nepoškodovano.

Zasidran sem pred Newlinom, majhnim krajem poleg Penzance. V luko Penzance si ne upam, ker je ob oseki morje na vhodu preveč plitvo. Dovolj mi je bilo, da sem nasedel enkrat. Končno lahko mokro obleko vržem s sebe. Ko si oblečem toplo in suho premisslujem, kako lahko na videz malenkosti predstavljajo neskončen užitek. Ves prezebel in izmučen zaspim, še preden se uležem.

¹ Tangun — palica, ki je praviloma naslonjena z enim koncem na jambor, drugi konec pa podpira spodnji vogal sprednjega jadra

² Genovez — največje sprednje trikotno jadro

³ Spinker — veliko, padalu podobno, po navadi pisano sprednje jadro

⁴ Milja — 1 navtična milja je dolga 1852 m. Predstavlja dolžino ene geografske minute na pol dnevniku

Pogled na obalo

Za smeh

LAHKOVERNOST

»Dandanes človek ne more verjeti niti tistemu, kar je napisano«, se pritožuje Alfonz svojemu prijatelju Albertu.

»Kaj se ti je zgodilo?«

»Dobil sem povabilo na svečan sprejem. Na njem je bilo celo podčrtano 'samo s kravato'. Jaz sem temu verjel, ko pridem tja, sem videl, da so imeli drugi gostje tudi obleke.«

V ŽIVALSKEM VRTU

— Mihec ne stoj tako blizu severnega medveda, saj si že tako ves prehlajen!

Gozd, zaman tajiš

Tujec tebi sem postal,
a vedi, vem zakaj,
zaman izmišljaš izgovore si
in tajiš, ko sprašujem te,
če jaz sem tisti.

Zaman tajiš, ker ne verjamem ti,
začel razumeti tvoje sem sovraštvo,
in vendar prizadelo ni mi bolečine
in rad pomagal bi ti,
a ti vztrajno tajiš in mi ne dovoliš.

Vztrajnejše tvoje je tajeenje,
globlja je moja misel in prepričanje — jaz sem tisti.
Verjemi, prišel bo čas, ko zvedel bom resnico,
ta čas pa živel bom z bolečino v srcu
in z mislijo na dan, ko govorila si mi neresnico.

Pomni, zaman tajiš in barantaš z dnevi,
globoko v meni tli, da jaz sem tisti,
vedi, da preračunano je obdobje in preštetih so dnevi,
če sedaj ne verjameš, verjami, dokažem ti,
spomni se besed, ki izgovorila si jih zdaj,
a prej nikoli in nikdar.

TEJO

Majka

Draga mama
zašto nisi i ti s nama
što te muči, što te boli
svakom reci da sin
majko samo tebe voli.

Što odlaziš majko sada
zar ti djeca nisu draga
što ostavljaš siročice
kao lasta svoje ptice.
Da zaplaču i da bole
za mamicom koju vole
popucaće srca mala
kada majku budu zvala.

Raspuknuće srce moje
jer ja nemam majke svoje
zovem majku gde si oče
dodi vidi ti siroče.

I tako su djeca mala
svakog dana majku zvala
i na grob su odlazila
pa uzalud suze lila.

I tako su siročići
krili svoje vlažne oči
krili bole sve u sebi
ovo pišem majko tebi.

Pa se vrati sinovima
svojim malim sokolima
da ne plaču svakog dana
da ne budu večno sama.

Uzalud su djeca zvala
da se vrati njima mama
već se zemlja otvorila
pa dječići mlo govorila
da se vrate nazad kući
i majka će skoro doći.

Hasim Avdić

Budi se dan

Budi se dan
rada se suncu
budi se pastir
da tjera ovce.

Budi se dan
nestaje rose
na livadi kosci
travu već kose.

Sve što se budi
budi se z danom
i ptice se bude
već zorom ranom.

Pjevaju ptice
jutarnje pesmice
vesele kosce
što travu kose.

Vesele stada
što travu pasu
i malu dječicu
što brzo rastu.

I tako se budi
taj dan ljetni
dok vreme dolazi
velikoj žetvi.

Sve što se budi
budi se rano
sve što nam dolazi
dolazi z danom.

Hasim Avdić

Mraz

Ko pada prvi mrak
na moker mestni tlak,
megleno dež rosi
v prihajajoči mraz noči.

Tam ob svetilki je dekle,
stoji in nemo v temo zre,
kadi in trudno čaka nanj,
na princa iz mladostnih sanj.

Pod luč prižene vsak večer
nepremagljivi je nemir
saj tu mu neko noč srce je dala,
on šel je — sama je ostala.

Ker rekel ji je princ iz sanj,
da vrnil se bo — čaka nanj,
pogreza se v skrivnost noči,
kadi in molči... molči...

Mihaela Žaberl

Glej mesec, kako je lep.
Povedal ti bo majhno skrivnost.
Bil je moški dober kot kruh.
Veter ne raznaša listja, saj je zima
Ni bil lep.
A bil mi je zelo drag.
Zakaj se med nama ne bo nič zgodilo?

Ko sveče mi bodo prižgali,
ne bo več nobene poti,
nobene možnosti, nobene nade,
ničesar kar življenje nudi...

Vseeno bo takrat,
če bi ljubimcev sto imela,
ali pa ljubil me ne bi nihče,
vseeno bo, če kdo mi rož
je nosil in spominjal se na me...

Še mesec bo ostal,
lepi večeri,
le jaz se ne bom mogla
premakniti,
ničesar, kar bi rada še,
ne bom mogla več storiti,
da, to bo takrat, ko
sveče mi bodo prižgali.

Rdeča vrtnica
kot kri ali kot vino.

Se zdela bi mi
kot ljubezni dar.

Morda malo staromodno,
a zame je v tem nek čar.

Vrtnica lepa
strast vzbujajoča,
kot kri rdeča...

Ej, moja mala,
zdaj si že velika,
vem, ne potrebuješ več
veliko svoje mame.

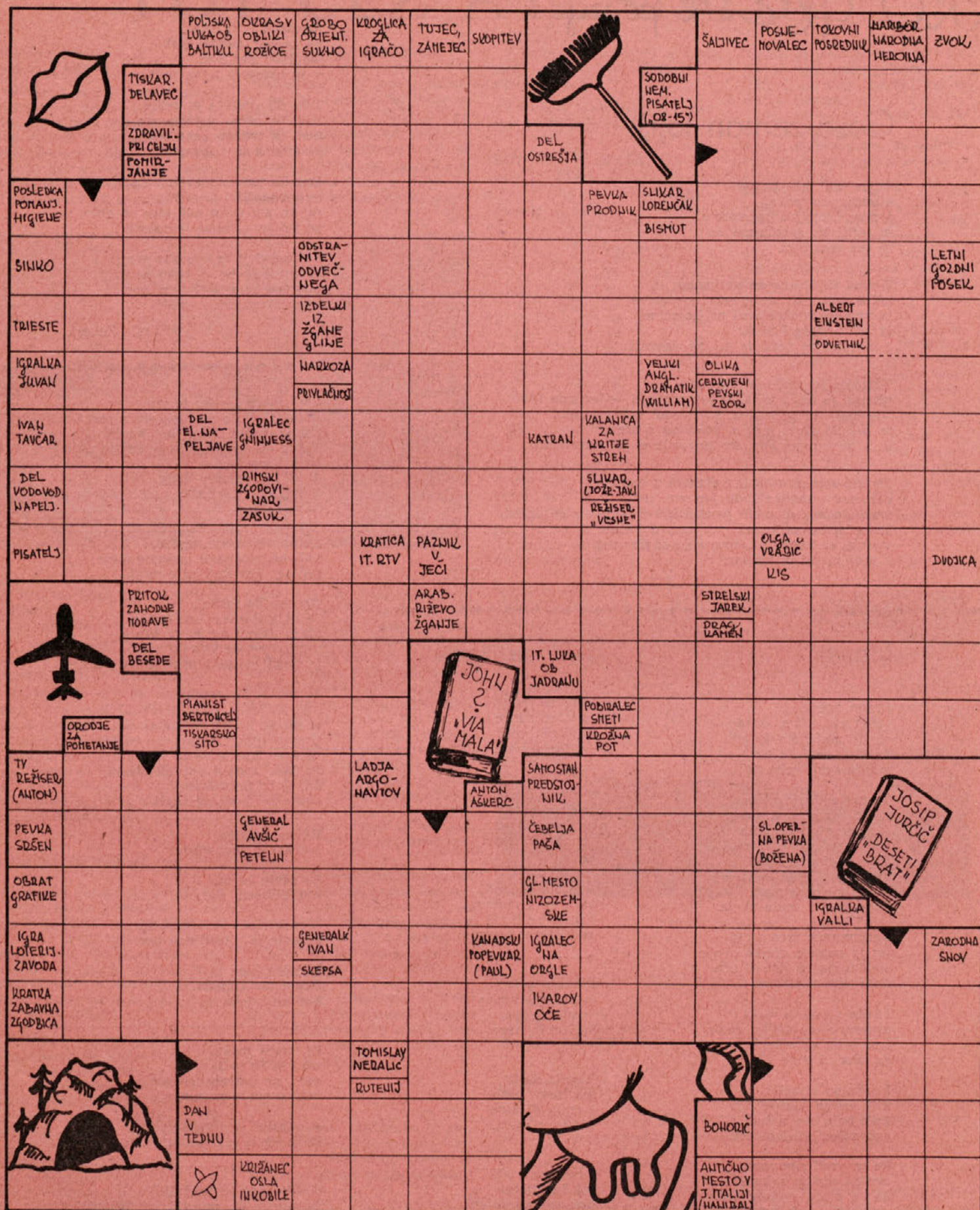
A vendar je stvari veliko,
ki bi jih ti lahko storila zame.

Koliko nas je takšnih?
Žalostnih ob večerih, osamljenih
ob praznikih?

Lahko bi se poiskali,
si podali roke in se imeli radi...

Res, kako bi našli pot drug do drugega,
v tej milijonski gneči,
ali ve sploh kdo?

Dora Rovere

KDO SO NAGRAJENCI?

Izžrebali smo naslednje tri nagrajence naše nagradne križanke:

1. nagrada — 100 din — RADELIČ JOŽICA iz TOZD Kemija Celje
2. nagrada — 75 din — POČIVAVŠEK TATJANA iz mate-

rialnega knjigovodstva

3. nagrada — 50 din — BRDNIK FRANC, Smlednik 34.

Rešitve današnje NAGRADNE KRIŽANKE pošljite do 15. novembra 1978 v splošni sektor.

Mimogrede naj še omenimo, da nagrade lahko dvignete v naši blagajni v Kocenovi ulici.

DELEGACIJE - DELEGATI

POSEBNE DELEGACIJE SAMOUPRAVNE STANOVANJSKE SKUPNOSTI OBČINE CELJE

Po preteku več kot sedem mesecev mandata delegatov posebnih delegacij samoupravne stanovanjske skupnosti občine Celje ugotavljamo, da le-ti niso imeli težkega dela. Do danes je bila namreč sklicana le ena seja skupščine stanovanjske skupnosti.

Na tej seji se je skupščina konstituirala in izvoljeni so bili člani izvršilnega odbora skupščine. V razgovoru s predsed-

nikom posebne delegacije Kemije Celje in s predsednikom konference delegacij Kemije Celje in DSSS smo izvedeli, da delegati niso dobili nikakršnih materialov za obravnavo, zato se opravičeno sprašujemo ali smo bili **izpuščeni** pri pošiljanju materialov, ali pa je delo **skupščine popolnoma zamrlo**.

Dejstvo je, da smo v posebne delegacije te skupnosti izvolili v celjskih temeljnih organiza-

cijah kar 27 delegatov, od katerih pa zaenkrat še nihče ni bil seznanjen z delom skupnosti.

V nadaljevanju bi želeli opozoriti na delo odbora za kadre in družbeni standard DO, ki je od izvolitve, dne 19. 7. 1978 zasedal kar štirikrat. Odbor je sklepal o dodelitvi stanovanj v uporabo, dodelitvi kadrovskih štipendij, sofinanciranju nakupa stanovanj in nakupu stanovanj. Novo izvoljeni člani odbora so

bili seznanjeni z delom odbora v preteklem mandatu. V letošnjem letu so dobili stanovanja naslednji prosilci:

Prosilec	Velikost stanovanja
Hiršbek Peter	1
Dečman Drago	gars.
Arnautović Emir	gars.
Templak Anton	1
Škorc Zora	1
Lukič Joško	1
Pinter Anton	2 1/2
Bizjak Drago	2
Vrečer Renato	2 1/2
Bračko Marija	2
Banovšek Milan	2
Hribernik Darinka	2
Podlesnik Fanika	1
Krajnc Bojan	1
Rakovnik Štefka	1
Strašek Marija	1
Bednjički Ivan	2 1/2
Bordon Marjan in Jožica	2 1/2

Nakup stanovanj nam po doslej sklenjenih pogodbah sofinancirajo naslednje DO:

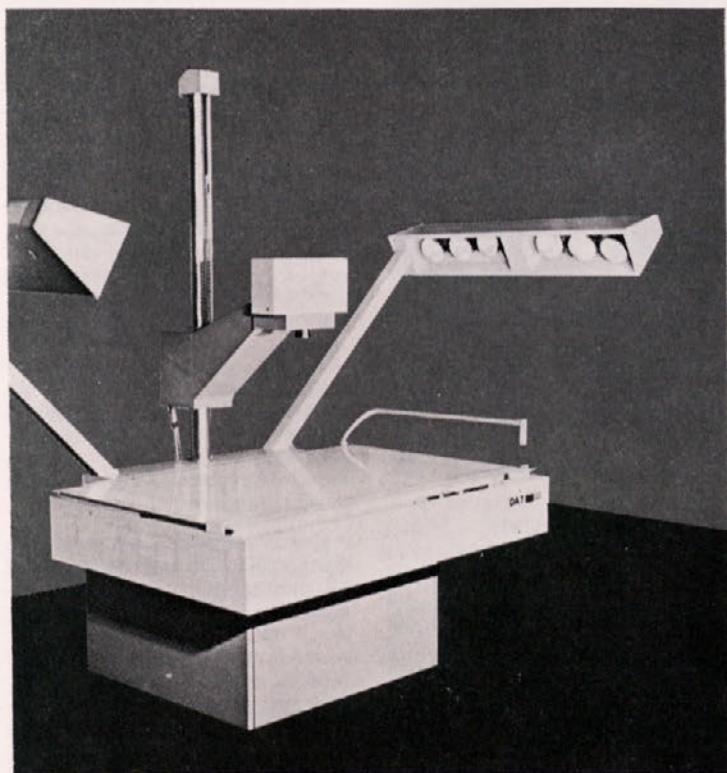
Merx Celje	244.140 din
Železarna Store	202.791 din
Zdravstveni center	200.000 din
Toper Celje	314.456 din
Emo Celje	135.618 din
Kovintehna-Tehnomercator	135.618 din
Sklad za urbanizem Sob Celje	300.000 din

V letošnjem letu je bilo sredstev za kredite po sklepu odbora v višini 2.500.000 din, dejansko pa je bilo dodeljenih 3.256.085,40 din kreditov. Krediti so bili dodeljeni v znesku, kot jih je predlagala komisija.

Omenimo naj še prosilce, ki jim je bilo dodeljeno v uporabo stanovanje iz sredstev, namenjenih za reševanje stanovanjske problematike delavcev, ki so v TOZD nujno potrebni. Doslej so bila iz tega naslova dodeljena stanovanja in krediti:

1. Pukmeister Emilu — 2-sobno stanovanje
2. Bizjak Dragu — 2-sobno stanovanje
3. Malinger Janezu — 3-sobno stanovanje
4. Podgornik Jelisaveti — posojilo v višini 150.000 din
5. Kramberger Borisu — posojilo v višini 115.585,40 din
6. Stopar Milanu in Amaliji — posojilo v višini 200.000 din
7. Ludvig Juriju — posojilo v višini 150.000 din.

Dragica Temnik

Koračna kamera

Repromateriali v mikrofilmski tehniki

Med opisovanjem sistemov sem se zaradi preglednosti namenoma izogibal podrobnostim. Mislím, da je prav, če vsaj na kratko opišem repromaterialie, ki so potrebni pri posameznih stopnjah mikrofilmanja. V svetu se je razvilo mnogo različnih sistemov, tako za snemanje in duplikacijo, kot za izpisovanje, kljub temu pa lahko opazimo, da tisti, ki so enostavnejši prevladujejo in bodo izpodrinili ostale. Zato se bom omejil le na najbolj razširjene.

Za snemanje se največ uporabljajo srebrohalogenidni filmi. To so podobni filmi kot za fotografijo, le da ima mikrofilm bolj ostre zahteve, zlasti glede zrnatosti, debeline nanosa, dobre ločljivosti pa se doseže tudi s posebnim odbojnim slojem med emulzijo in nosilcem.

Nekateri proizvajalci izdelujejo te filme celo v barvah.

Za duplikacijo so srebrohalogenidni filmi predragi. Prevladujeta dva postopka, diazo in vesikularni. Obe vrsti filmov imata nanešeno svetlobno ob-

čutljivo emulzijo. Diazo postopek je isti kot pri našem jasnitu. Kjer je bila emulzija osvetljena, diazo komponenta razpade, na mestih kjer so bile na originalu črke ali črte, pa pod vplivom amoniaka nastane obarvana spojina. Tudi v vesikularnem filmu je diazo spojina, ki pod vplivom svetlobe razpade, pri čemer se sprošča dušik. Ta dušik ostane v emulziji. Film se razvija s toploto, pri čemer ti mehurčki dušika nabreknejo in spremenijo strukturo plasti, tako da postane neprozorna. Torej smo dobili sliko na osvetljenih mestih. Diazo film se uporablja za dupliciranje brez inverzije (pozitiv — pozitiv), vesikularni pa z inverzijo (pozitivi — negativ).

Za povečevanje z mikrofilma je bilo še leta 1971 v uporabi štirinajst različnih postopkov, danes pa prevladujejo trije. Za povečevanje na A4 in A3 formate se uporabljajo fototermografski, indirektni elektrostatski (navaden papir) in direktni elektrostatski (cinkoksidni papir) postopek. Za večje kopije (do A0) pa se uporablja skoro izključno cinkoksidni papir. Tega papirja je več vrst, eno v Aeru že izdelujemo, ostale pa razvijamo.

Primož Lorenčak

Povečevalni aparat

Tehnologija premazovanja papirja

Moderne premazne inštalacije lahko danes razdelimo v dve velike skupini:

1. premaz pripravimo posebej in ga nanašamo na podlogo (npr.: surovi papir) na posebnih premaznih strojih

2. premaz nanašamo hkrati s proizvodnjo papirja; tukaj predstavlja premazni podsklop integralni del papirnega stroja.

Primer 1:

Premazovanje kontakt papirja s posebej pripravljeno print karbon maso.

Primer 2:

Proizvodnja CF papirja na papirnem stroju v TOZD Medvode.

Premazna tehnologija zajema tri osnovne elemente:

a) nanašanje premaza na bazne materiale (v naši DO je to predvsem papir)

b) regulacija in kontrola količine premaza

c) obdelava premazne površine.

Glede na lastnosti samega premaznega sredstva poznamo več metod premazovanja:

1. Premazni stroji z zračnim nožem

Ti tipi strojev se uporabljajo tam, kjer imamo opravka s premazi nizke gostote oz. viskoznosti (100—300 cP).

Npr.: nanašanje premaza pri proizvodnji jasnit papirja, proizvodnji CB in CFB papirja, itd.

Poseben nanašalni valj (ali več valjev) nanaša premazni material iz korita na eno stran papirja. Funkcija zračnega noža je, da ta premaz enakomerno porazdeli po vsej površini papirnega traku in odstrani odvečni del premaznega sredstva. Velikost reže v zračnem nožu, količina in pritisk zraka, kot med zračnim nožem in papirjem, hitrost teka papirja, viskoznost premaznega sredstva, itd. so glavni parametri, s katerimi moremo uravnati količino premaza na papirju.

Za sušenje premaznega papirja imamo na razpolago vrsto sušilnih agregatov, važno je, da papir posušimo.

2. Premazni stroji za nanašanje z valji

Nanašanje premazov s pomočjo valjev zajema zelo široko področje premaznih tehnologij.

Na ta način izdelujemo vrsto artiklov, vse od solventnih materialov do raznih hotmeltov, npr. samolepilni papir. V okviru tega članka bi bilo preširoko vse naštet in podrobneje spoznati. Zato se bomo omejili na

tiste tehnologije, katere uporabljamo v naši DO.

2.1. Nanašanje premaza z valji in regulacija nanosa s strgali

Ta način premazovanja spada med najstarejše tehnologije pri proizvodnji premaznih materialov. V naši DO po tem na-

maz na papir. Količino premaza, ki lahko na papirju ostane, reguliramo s pomočjo raznih strgal. Strgala so lahko ploščata ali okrogla, raznega premera in debeline, navita z žico ali nanašalci itd. Ta vrsta premazovanja zahteva ustrezno kvaliteto surovih papirjev, saj lahko na količino nanosa vplivamo le z izbiro ustreznega strgala. Ker

valjev ohladiti, pri čemer se premaz strdi in postane uporaben. S samim načinom hlajenja dajemo izdelku zahtevane lastnosti.

2.2. Nanašanje premaza s pomočjo gumijevih valjev

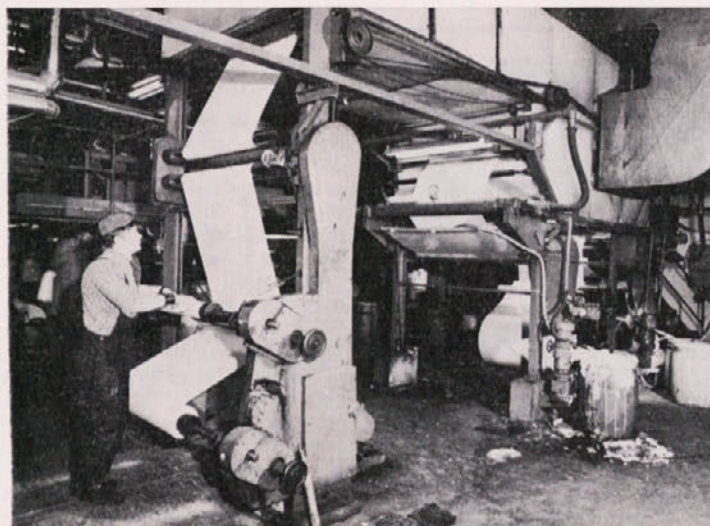
Sistem nanašanja je podoben (uporablja enaka premazna sredstva) kot način premazovanja, ki je opisan pod 2.1. Tudi tukaj imamo v posebnem koritu premazno sredstvo v obliki taline. S pomočjo sistema valjev premazujemo papir. Sam nanos premaza dosežemo z ustrezno nastavitvijo štirih valjev, od katerih sta dva gumijasta. Tudi tukaj moramo premaz na papirju s posebnimi hladilnimi valji ohladiti. Po tej tehnologiji lahko proizvajamo vrsto izdelkov kot npr.:

- print papir
- enkratni karbon papir
- Amor papir, itd.

Poleg opisanih premaznih tehnologij obstaja še cela vrsta raznih medsebojnih kombinacij, saj tudi izdelki, katere proizvajamo s pomočjo raznih premazovanj, postajajo iz dneva v dan zahtevnejši in pestrejši.

Proizvodnja raznih lepilnih materialov kot npr. lepilni trak in samolepilni papir, bomo pa spoznali prihodnjik.

Ljubo Kompan

Premazovanje jasnit papirjev

činu proizvajamo vrsto izdelkov, kot npr.:

- indigo papirje
- karbon papirje
- Amor papir itd.

Ta način premazovanja omogoča uporabo naslednjih premaznih sredstev:

— disperzija barvil v olju in topilih (uporabljamo za proizvodnjo indigo in karbon solvent filma),

— razne kombinacije barvil, olj in voskov (uporabljamo za proizvodnjo indiga, karbona, printa),

— razne kombinacije lepil (uporabljamo za proizvodnjo samolepilnih materialov), itd.

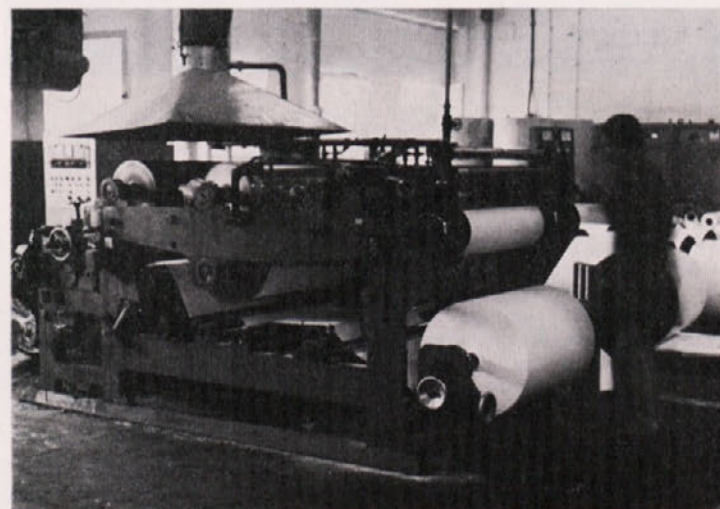
Podrobneje si bomo ogledali tehnologijo pri proizvodnji naših indigov, karbonov, print papirjev.

Premazno sredstvo predstavlja kombinacija vrste komponent, med katerimi so najpomembnejše:

- naravni in sintetski voski
- organska oz. anorganska barvila
- razna olja
- plastifikatorji
- polnila.

Zmes teh komponent pripravimo v posebnih kotlih in v obliki taline s pomočjo nanašalnega valja nanašamo ta pre-

se samo premazovanje opravlja pri 80—100°C moramo premazan papir s pomočjo hladilnih

Premazovanje karbon in indigo papirjev

ZA SMEH

PO MEDENIH TEDNIH

— Ljubica, zadnje čase si samo še tedaj nežna z mano, kadar potrebuješ denar.

— No, ali ni to dovolj pogosto?

GOSPA IN KNJIGA

— Dober dan, rada bi kupila knjigo.

— Ali naj dam kaj lažjega?

— Ni nujno, avto imam pred vrati.

X. KONGRES ZSMS

Pripravam na kongres smo že v nekaj številkah naših internih glasil posvetili precej pozornosti. Danes, ko je kongres — najvišji delovni dogovor slovenske mladine — končan, želim vse člane ZSMS ter ostale delavce seznaniti z nekaterimi podatki o poteku kongresa ter o nalogah, ki jih moramo prileti uresničevati že jutri.

Nova Gorica, gostitelj kongresa mladih, je v času od 12. do 14. oktobra 1978 živela za kongres in s kongresom. Delegati, ki smo bili te dni med Novogoričani, ne moremo z besedami opisati gostoljubnosti, ki nas je spremljala povsod in vse dni. Že sam prihod v kongresno mesto je bil veličasten: Povsod na stotine zastav, transparentov, plakatov, cvetja ter ne nazadnje tudi na stotine nasmejanih obrazov vseh domačinov. Nepozaben je tudi prvi večer v Novi Gorici, ko so na mnogih mestih igrali pozno v noč ansambli domačin in zabavnih pesmi, ko so občani — starejši in mladi — skupaj z delegati peli in plesali.

Kongresa se je udeležilo 477 delavcev, 66 učencev, 132 študentov; skupaj 692 delegatov. V času kongresa je prišla do polnega izraza vsa energija mladih delegatov prav na drugi dan, ko so potekale razprave v petih komisijah: za družbeno-ekonomske odnose, za politični sistem socialistične demokracije, komisija za vzgojo, izobraževanje, kulturo in znanost, komisija za interesne dejavnosti mladih ter v komisiji za mednarodne odnose. Že v eni izmed prejšnjih števil Informacij smo predstavili delegate, ki so se iz Celja udeležili X. kongresa ZSMS, tokrat pa naj predstavim razprave Celjanov, ki so bile posredovane v komisijah:

— **Alenka Pregelj** je spregovorila o invalidni mladini, o njeni družbenopolitični aktivnosti in zaposlovanju;

— o problemih mladih v SOZD Slovenskih železarn je spregovorila delegatka **Viljana Dejanovič-Brinovec**;

— kakšne pomanjkljivosti nastajajo v uveljavljanju internacionalistne vzgoje v šolskem sistemu ter pri organiziranju akcij solidarnosti, je bila vsebina razprave **Anite Žoher**;

— o slabostih informiranja v družbenopolitičnih organizacijah je poročal **Rihard Majcen**;

— tema razprave **Francija Ramšaka** so bili problemi mladih v gradbeništvu;

— vprašanje oziroma problematiko mentorstva v osnovnih organizacijah ZSMS je kompleksno obdelal **Darko Končan**;

— **Franci Sredovnik** je v svoji razpravi obravnaval tematično pokrajinskih predsedstev v ZSMS.

Komisija za družbeno-ekonomske odnose je bila prav gotovo najštevilčnejša komisija, ki je delovala na kongresu. To pa seveda ni nič nenavadnega, saj je tudi splet vprašanj, ki so jih delegati obravnavali, sila obsežen. Tako smo delegati izpostavili mnoga pomembna vprašanja s tega področja, opozorili na mnoge napake ter nazkazali našo vlogo pri reševanju le-teh.

Razprave so vsebovale tematične od uresničevanja neodtujljivih pravic delavcev, svobodne menjave dela, planiranja, stabilizacije, inovacijske dejavnosti, odpravi dualizma med šolskim sistemom in izobraževanjem ob delu, ključnih problemov mlade generacije — tj. stanovanjska politika, socialni položaj kmetov, zaposlovanje delavcev iz drugih republik do vseh ostalih vprašanj posameznih razpravljalcev, ki jih je bilo 68.

48 razprav je bilo posredovanih v komisiji za politični sistem, kjer so bila zajeta vprašanja uveljavljanja delegatskega sistema, razmer v krajevnih skupnostih, aktivnosti mladih komunistov v vrstah ZSMS, kadrovske politike, informiranja. Najobširnejše je bilo v komisiji za vzgojo, izobraževanje, kulturo in znanost obravnavano vprašanje o usmerjenem izobraževanju, sicer pa je bilo vseh razprav 39.

37 razpravljalcev je v komisiji za interesne dejavnosti spregovorilo o povezovanju družbenih organizacij in društev v mladinski organizaciji, o mladinskem turizmu, o klubski dejavnosti, o mladinskih delovnih akcijah, o telesni rekreaciji, skratka o vsem, kar mlade zanima in s čimer se ukvarjajo predvsem v prostem času.

V komisiji za mednarodne odnose je bilo 16 razprav, katerih vsebina pa je zajela kompleksno vsa področja, kjer se ZSMS aktivira. Pri delu komisije so sodelovali tudi predstavniki narodnostnih manjšin Slovencev v Avstriji in Italiji in Madžarov iz Lendave.

V vseh komisijah smo sprejeli poročila, kjer smo na osnovi razprav izdelali smernice, kje in kako bomo v prihodnje obravnavali in reševali »naše« probleme, probleme naše družbe. Poročila so bila na plenarnem zasedanju zadnjega dne soglasno sprejeta. Na tem zasedanju smo izvolili tudi organe republiške konference ZSMS za naslednje dveletno obdobje.

Naj ta del zapisa s kongresa zaključim z odlomkom iz referata Ljuba Jasniča, ki govori o

tem, kakšna mora med drugimi postati organizacija ZSMS in kar smo doslej pogostokrat pozabljali:

»Organizacija ZSM mora postati področje človeškega, osebnega in idejnega zorenja, snovanja in oblikovanja. Njeno delovanje mora izhajati iz osnovnih problemov; usmerjeno mora biti k oblikovanju svobodnega človeka. V naši dosedanja družbeni praksi smo bili včasih tudi nujno preveč usmerjeni le v krepitev materialne osnove, nehoti pa smo podcenjevali razvijanje in utrjevanje etičnih in moralnih norm. Dostikrat smo preveč videli le tovarno in stroje, premalo pa človeka z vsemi življenjskimi problemi, njegovim notranjim svetom.«

STATUT ZSMS

Statut, ki je bil sprejet na X. kongresu, se je od osnutka v

nekaterih členih bistveno spremenil, vendar to v glavnem niso novosti — spremembe statuta, ki je veljal do X. kongresa. Ohranila so se mnoga določila starega statuta.

Tako je še naprej starostna meja članov ZSMS od 14. do 27. leta starosti; osnovne organizacije ZSMS praviloma še naprej združujejo najmanj 10 članov. Nas še posebej zanima, kako je s koordinacijskimi svetovi: ti po določilu 47. člena statuta lahko še naprej obstajajo, vendar lahko ta organ v prihodnje sprejema samo **priporočila, dogovore**. S tem pa se bistveno spremeni dosedanja funkcija teh svetov.

Po kongresu ZSMJ, ki bo meseca decembra, bo potrebno republiške statute prilagoditi zveznemu, zato kaj več o dokončnih statutarnih določilih kasneje.

Anita Žoher

Prispevek kongresu ZSMS

Na X. kongresu ZSMS v Novi Gorici smo se nekateri delegati iz Celja aktivno vključili v razpravo s svojimi prispevki v posameznih komisijah.

Že pred kongresom smo v okviru OK ZSMS organizirali problemske konference oziroma okrogle mize, da smo lahko širša družbenopolitična stališča, mnenja in probleme vključili v razprave.

V svoji razpravi sem obravnavala eno izmed še vedno perečih družbenih vprašanj, ki morda navidezno predstavlja eno od ozkih sestavin kongresnih vprašanj po obsegu, zanesljivo pa ne po teži družbene problematike.

Gre za problematiko dela slovenske mladine — to je za probleme invalidne mladine. Njihovo število se po statističnih ocenah giblje med 7 in 8% mladine. Vseh invalidov v SR Sloveniji pa je po zadnjih podatkih okrog 102.000, kjer pa brez dvoma niso zajeti vsi invalidi.

Tudi našim mladincem bi v kratkem predstavljala vsebino razprave:

— zakonska urejenost invalidske problematike in stališča družbenopolitičnih organizacij do teh problemov;

— usposabljanje in zaposlovanje invalidne mladine;

— družbenopolitična aktivnost invalidne mladine;

— predlog sugestij za delo ZSMS na tem področju.

V SR Sloveniji smo večkrat družbenoekonomski in tudi po-

litično opredelili svoj odnos do invalidnih oseb in tudi do invalidne mladine ter opredelili naloge in dolžnosti vseh subjektov širše družbenopolitične skupnosti. Kljub temu pa so problemi zaposlovanja in družbenopolitične aktivnosti invalidne mladine še vedno težki in mnogi med njimi nereseni.

Družbenopolitična opredelitev našega dosedanjega odnosa do problematike invalidnih oseb je dobila svoj odraz tudi v mnogih pomembnih družbenih dokumentih. Med njimi naj opozorim že kar na določbe zvezne ustave, ki zagotavljajo vsem pravico do dela in svobode dela, kar velja tudi za invalidne osebe. Nadalje na določbe republiške ustave, iz katere se da razbrati, da takrat, ko govorimo o pravici do dela, govorimo v bistvu o pravici do življenja in do takšnih možnosti, ki delovnemu človeku omogočajo in zagotavljajo, da se razvija in uveljavlja kot ustvarjajoča celovita osebnost.

Omenila bi tudi stališča III. kongresa ZK Slovenije o socialni diferenciaciji, ki nalagajo vsem komunistom v zvezi s tem vprašanjem posebne dolžnosti.

Rezultati družbenopolitičnih prizadevanj so dobili svoj odraz v vrsti zakonskih predpisov, tako da lahko z veseljem ugotovimo, da je ta problematika pravno dokaj dobro urejena. Praktični problemi pa so ostali še vedno odprti.

(Nadaljevanje na 10. strani)

(Nadaljevanje z 9. strani)

Kmalu bo dve leti, odkar je bil sprejet nov zakon o usposabljanju in zaposlovanju invalidnih oseb, ki teoretično predstavlja veliko pridobitev predvsem za invalidno mladino. Pričakovali smo, da bo večina obstoječih problemov usposabljanja in zaposlovanja invalidne mladine rešena s pomočjo tega zakona. Danes pa lahko ugotovljamo, da se za veliko večino invalidne mladine ni dosti spremenilo, kar zadeva možnosti zaposlovanja, za kar pa je posredno vezana tudi njena družbenopolitična aktivnost.

Ali so res zakoni in davčne olajšave, ki jih imajo delovne organizacije, ki zaposlujejo večje število invalidov, tisto, kar bi odpiralo vrata invalidnim osebam v normalnejše življenje? Res je, da za večino invalidov, ki so zboleli kasneje med aktivnim delom, delovne organizacije same urejajo in jim skušajo nuditi ustrezno delo. Kaj pa je z mladimi, ki še nikoli niso bili zaposleni, s tistimi, ki končajo posebne osnovne šole, ki se usposabljaajo v centrih za slepe, v zavodih za rehabilitacijo invalidov itd.

Pred možnostjo usposabljanja in zaposlovanja invalidne mladine se delovne organizacije zapirajo z izgovorom, da imajo že svojih problemov dovolj, da nimajo primerne dela. Mislijo, da invalidi niso dovolj produktivni, da bodo pogosto v staležu itd. Ti izgovori in kategorično odklanjanje nimajo nobene dejanske osnove, saj so invalidi mnogokrat dokazali, da lahko dosegajo enake rezultate pri delu kot drugi delavci. In tu tudi zakon in davčne olajšave ne prebijejo zaprtosti delovnih organizacij. Posledice tega pa čutijo prav mladi invalidi, ki bi lahko kljub svoji prizadetosti v okviru svojih preostalih sposobnosti bili produktivni člani naše družbe.

Mislim, da niso ustrezna dela oziroma naloge za invalide osnovni problem pri njihovem zaposlovanju. Stališča, kot ovire za zaposlovanje mladih invalidov, so žal še vedno premočna zaviralna sila. Odnos ljudi do te problematike je zelo konzervativen zaradi pomanjkanja informacij, strahu, napačnih predstav in pomanjkanja izkušenj z delom z invalidi.

Splošna javnost je premalo seznanjena s potrebami in sposobnostmi prizadetih oseb. Stališča ljudi, s katerimi se vsakodnevno srečujejo invalidi, imajo velik vpliv na to, kako uspešno se invalidi vključujejo v vsa življenjska področja. Glavni poudarek pri odpravljanju negativnih stališč, ki se pojavljajo kot ovire pri vključevanju prizadetih v življenje, bi torej moral biti na vzgoji javnega mnjenja, na ustreznem delovanju javnih občil, ki bi podpirala splošno usmerjenost k zagotavljanju enakih možnosti vsem, in ki bi premagovala predsodke in pomisleke do prizadetih in predvsem na vztrajkar bi odpiralo vrata invalid-

vanja invalidov v splošno javno življenje.

Ni potrebno posebej poudarjati, da se invalidna mladina znatno težje vključuje v delo in družbenopolitično življenje zaradi ovir v komunikacijah (gluhi, slepi), v prihajanju na delo, na sestanke itd., zaradi arhitektonskih ovir. Vendar se vse te ovire dajo premagati z —9—Naš Aero vid malo volje in pripravljenostjo družbe prisluhniti tem vprašanjem.

Zato ni slučaj, da se mnogi od njih ob neresenem ali slabo rešenem eksistenčnem vprašanju, to se pravi pri uresničevanju pravice do dela, zapirajo sami vase in dostikrat omejujejo svoje družbenopolitično aktivnost v invalidskih in humanitarnih organizacijah, kjer njihovi specifični problemi lažje pridejo do izraza in naletijo na več razumevanja.

Pri vseh teh nanizanih problemih se vsiljuje vprašanje, kako to, da kljub večkrat sprejetim družbenopolitičnim stališčem, ki zavezujejo vse delavce, zlasti pa odgovorne, predvsem komuniste in druge člane družbenopolitičnih organizacij, da kljub pravnim in deloma tudi materialnim osnovam nismo sposobni napraviti pomembnejših premikov. Očitno je, da gre za vrsto predsodkov, da gre mnogokrat za nepripravljenost, da bi se uresničile družbeno dogovorjene akcije in da gre mnogokrat za birokratski in tehnokratski odnos do te problematike.

Namesto zaključka bi rezimirala oziroma podala še sugestije možnih aktivnosti, do katerih smo prišli med obravnavanjem problematike invalidne mladine pri Občinski konferenci ZSMS Celje in ki so aktualne tudi za delo mladih v naši OO ZSMS:

— naloga osnovne organizacije ZSMS v OZD je, da pomaga pri ustvarjanju pozitivnih stališč o invalidnih delavcih, da mladi aktivno sodelujejo kot samoupravljalci v komisijah za delovna razmerja, kjer se odloča o zaposlovanju mladih invalidov. Naloga osnovne organizacije v OZD je tudi ta, da mlade invalide družbenopolitično usposablja in da so aktivno vključeni v družbenopolitično delo v OO;

— naloga delegatov — članov ZSMS v občinskih, regijskih in republiški skupnosti za zaposlovanje je, v večji meri vplivati na izvajanje nalog s področja usposabljanja in zaposlovanja invalidne mladine in zahtevati, da se ustvarijo pogoji za učinkovitejše reševanje te problematike;

— društva, kjer se vključujejo invalidi, bi morala imeti svoje predstavnike — delegate v organih OK ZSMS, SZDL itd., kjer bi zastopala stališča svoje sredine;

— v organih SZDL na vseh nivojih se je nujno potrebno dogovoriti za enotne družbenopolitične akcije reševanja te problematike, ki morajo biti

bolj konkretne, kot dosedaj;

— ZSMS, kot sestavni del naše celotne revolucionarne sile, bi morala v svoja programska izhodišča vključiti tudi permanentno delo pri spreminjanju odnosov oz. ustvarjanju pozitivnih stališč do invalidov

oz. še posebej invalidne mladine in jim s tem omogočiti vključitev v delo in družbenopolitično aktivnost, kajti le na tak način bo zakonska obveza sodelovanja z moralno obvezo delovnega človeka.

Alenka Pregelj

Vloga zavarovanja v organizacijah združenega dela

Proizvodne organizacije v svojem delovnem procesu predvidevajo tudi planske zastoje zaradi manjših okvar, za kar formirajo potrebna finančna sredstva v skladih za amortizacijo. Poleg teh zastojev nastanejo tudi večji zastoji zaradi nepredvidenih škod kot so: požar ali okvare strojev in to v večji vrednosti, kar v normalnih pogojih OZD zelo težko ali pa na škodo nadaljnjega razvoja pokrivajo. Zaradi tega združujejo del svojega dohodka v obliki zavarovalne premije pri zavarovalni skupnosti, ki v navedenih primerih nadoknadi omenjeno škodo ter s tem zagotovi normalni potek in razvoj prizadete organizacije.

V različnih stopnjah razvoja družbene proizvodnje se pojavljajo tudi različne vrste zavarovanj z ozirom na tehnološke spremembe v sami proizvodnji. Naj navedemo nekaj značilnih vrst zavarovanj, ki jih imajo OZD v Jugoslaviji:

1. Požarno zavarovanje in zavarovanje strojev proti lomu. Organizacije združenega dela oblikujejo, kot že omenjeno, svoj amortizacijski sklad, ki ima namen, da obnavlja tekoče vzdrževanje in po možnosti tudi nabavo iztrošenih strojev. Za vse ostale dohodka pa se zavarujejo proti rizikom kot so požar, vihar, poškodbe proti toči, poplavi, lomu strojev ipd.

2. Pri sami dejavnosti organizacij združenega dela pa lahko nastanejo škode tudi drugim organizacijam ali zasebnim osebam, vključno delavcem te organizacije združenega dela. Da se OZD zaščitijo proti takim nepredvidenim terjatvam, se zavarujejo za splošno odgovornost tudi za izvajanje oziroma nastale škode pri tem s splošno odgovornostjo.

3. Ko zapusti proizvod delovno organizacijo ter je namenjen drugemu kupcu, nastajajo različne poškodbe pri blagu med prevozom. Vsled tega poznamo transportna zavarovanja, ki pokrivajo poškodbe blaga na vseh transportnih sredstvih kot so cestna, rečna ali zračna vozila.

4. Zavarovanje motornih vozil proti poškodbam ter škodam, ki jih le-te povzročajo, poznamo kasko zavarovanje oziroma avtoodgovornost.

5. Kot novost v zavarovanju se pojavlja tudi zavarovanje odgovornosti proizvajalca svojih proizvodov če le-ti nastanejo zaradi slabe izdelave na stvarih ali osebah.

6. V Evropi je zelo uveljavljeno tudi zavarovanje pod ime-

nom »šomažno zavarovanje«. Omenjeno zavarovanje krije škode, ki kot posledica požara ali streljema nastanejo pri proizvodnji oziroma oblikovanju dohodka in to predvsem tisti del sredstev, ki se nanaša na osebne dohodke delavcev. Na žalost moramo ugotoviti, da pri nas nimamo zelo veliko posluha za zavarovanje osnovnih in obratnih sredstev, zelo malo pa za omenjeno zavarovanje, ki v bistvu ščiti dohodek delavcev v primerih, ko nastanejo škode v taki višini, da proizvodnja ni možna v določenem obdobju.

7. Kljub modernizaciji proizvodnje in večji dejavnosti v zvezi z zaščito delavcev pri delu, se pojavlja čedalje več primerov, ko se delavci poškodujejo pri delu ali ko prihajajo na delo, ali odhajajo z dela. Zaradi tega je pretežni del OZD sklenilo kolektivna nezgodna zavarovanja za svoje delavce, med temi je tudi Aero. S tem je zaščitila tudi svoj sklad skupne porabe, saj je bil le-ta znatno manjši, ker bi v večini primerov iz tega sklada dajala solidarnostna pomoč prizadetim delavcem, s tem bi bil prizadet družbeni standard delavcev, kjer je edini vir sklad skupne porabe.

V kmetijskih organizacijah združenega dela se pojavljajo tudi zavarovanja posevkov proti toči in slani ter zavarovanje živali proti poginu in zasilnemu zakolu.

Predvsem pri gradbenih podjetjih pa zavarovanje gradbene dejavnosti, ki zajema škode, ki lahko nastanejo pri izgradnji posameznih objektov.

ZA SMEH

PRIMA ROBA

Sin se je vrnil iz tujine, kjer se je oženil in pripeljal domov pokazat staršem svojo ženo.

Po temeljitim ogledu reče očetu mama:

— Kdovekaj lepa sicer ni, je pa uvožena!

MOTI SE

— Mejdun, Jeraj, kaj te res soseda toži za očetovstvo? Saj jih imaš vendar letos že 82, če se ne motim!

— Pretiravaš, ta je letos šele tretji!

PRAVILEN ODGOVOR

— No, na kaj moramo med vožnjo najbolj paziti?

— Na miličnika, tovariš inštruktor!

V času od julija do konca septembra so se naslednjim našim delavcem rodili otroci:

28. julija se je Čater Milanu rodila hči Kristina, 6. avgusta Rovšnik Karli hči Nina, 7. septembra Krušlin Anici sin Mihec, 5. avgusta Zvonar Heleni in Rajku sin Rajko, 3. julija Plahuta Faniki sin Igor, 5. septembra Kerk Leni sin Andrejček ter 7. septembra Doberšek Danici in Dušanu sin Matjaž. V septembru so se še rodili: Cvetkovič Marjanu sin, Knific Jožetu hči ter Husan Ireni hči.

Če pogledamo še to, kako je bilo v tem času s sklepanjem zakonskih zvez, potem lahko ugotovimo, da aerovci nismo najbolj navdušeni pristaši te »ustanove«. Skratka po podat-

kih, ki jih imamo na razpolago, močno »vodi« TOZD iz Medvoda.

V septembru sta se poročila Škorc Zora in Motoh Peter iz TOZD Grafike. Iz TOZD Medvode pa: Devura Drago, Eržen Marija, Poljanec Janez ter Čehić Mehemed.

Ob koncu pa bi želeli vsem, ki so doživeli te prijetne življenjske spremembe, mnogo zdravja in zadovoljstva, kar lahko strnemo v iskreno željo, da bi bili SREČNI.

Uredništvo

V TOZD Kemija Šempeter se je invalidsko upokojil tovariš STEFAN PETERNEL, rezalec v obratu selotejp.

Tovariš Peternel se je 18. julija 1975 hudo poškodoval v prometni nesreči, in je zaradi tega prestal vrsto operacij, dokler se ni letos 27. 9. 1978 invalidsko upokojil.

V TOZD Kemija Šempeter je bil zaposlen od 1. 1. 1973 in je bil vseskozi vreden in marljiv delavec.

Jelka Adrinek

In memoriam

DARINKI SIVKA

Rodila se je v oktobru 1946. leta mami Rozaliji in očetu Jakobu. V šolo je hodila v Celju in se leta 1963 zaposlila v Aeru. Delala je na različnih delovnih mestih in bila je dobra delavka.

Življenje ji ni bilo naklonjeno. Težko se je prilagajala in vživljala vanj in nemalokrat se je težko spopadala s problemi, ki jih življenje prinaša, morda prav zaradi šibkega zdravja.

Omahnila je sredi poti, v letih, ko si ljudje ustvarjamo družine in imamo otroke, v letih, ko smo najaktivnejši na najrazličnejših področjih življenja in dela. In prav zaradi mladosti je resnica o njeni smrti še težja in bolj boleča.

D. R.

Ali veste?

...da je v Sloveniji nekaj manj kot 400.000 mladih do 27. leta starosti?

...da je med članstvom ZKS kar 28 % mladih do 27. leta starosti?

...da je med zaposlenimi v Sloveniji več kot 30 % mladih do 27. leta starosti?

...da so leta 1949 izdelali prvi stenografski pisalni stroj.

...da so leta 1940 Američani začeli izdelovati nylovske nogavice.

...da je 1935. leta stekel v Berlinu prvi redni televizijski program.

...da so 1929. leta začeli delovati prvi teleprinterji.

...da je 1928. leta Fleming odkril penicilin.

...da je 1914. leta Sundback izdelal prvo zadržgo.

...da so 1900. leta pognali v Parizu prve pomicne stopnice na svetu.

...da je 1894. leta baron De Coubertin pozval k obnovitvi Olimpijskih iger.

...da je 1890. leta Američan Dunlop izdelal zračnice za avtomobilska kolesa.

Teden domačega filma

Letos bo TEDEN DOMAČEGA FILMA od 15. do 22. novembra. Prireditve bodo organizirali, kot že vsa leta nazaj, uredništvo NOVEGA TEDNIKA in Radia Celje, v sodelovanju s Kinopodjetjem Celje, Društvom slovenskih filmskih delavcev Ljubljana, Viba filmom in revijo STOP iz Ljubljane ter ob podpori družbeno-političnih organizacij in občinske skupščine Celje, Občinske kulturne skupnosti, Republiške kulturne skupnosti ter številnih delovnih organizacij iz celjskega območja. Menim, da bo to ena osrednjih slovenskih kulturnih ter političnih filmskih prireditev.

Kot vsa leta nazaj bodo organizatorji v okviru TDF pripravili vrsto spremljajočih prireditev, in sicer kar dve razstavi: delo makedonskega umetnika Darka Markovskega, predstavljeno je bilo tudi na letošnjem puljskem festivalu in razstavo Celjski filmski amaterji.

Organiziranih bo devet razgovorov slovenskih filmskih delavcev in nekaterih filmskih ustvarjalcev iz drugih republik z delavci v DO in dijaki na osnovnih oziroma srednjih šolah celjskega območja.

Razen omenjenih prireditev pa bodo tudi letos kar štiri posvetovanja na naslednje teme:

— o reviji za film in TV Ekran;

— jugoslovansko zborovanje publicistov in kritikov o temi, kateri vidiki sodobnosti zanimajo film, filmske ustvarjalce in gledalce;

— položaj filmske vzgoje v usmerjenem izobraževanju.

Zlasti zadnja tema bo brez dvoma zelo koristno napotilo vsem tistim, ki vzgajajo naše otroke, da bi lažje našli sredstva in poti pri izobraževanju mladih na tem, včasih celo zapostavljenem področju filmske vzgoje. Posvet o vlogi, položaju in nalogah filmske vzgoje v usmerjenem izobraževanju bodo pripravili in sklicali republiški zavod za šolstvo, vodstvo ZKOS, TDF in OK SZDL Celje.

Letošnji filmski festival v Pulju je prinesel zasnovo drugega posveta, o problematiki sodobnosti v jugoslovanski filmski proizvodnji.

Kritiki, publicisti in novinarji bodo razgrnili mnogo stališč in pogledov o družbenokulturnih izvorih sodobnih tokov v domači filmski ustvarjalnosti. Posvet vsebinsko pripravlja Društvo slovenskih filmskih delavcev, sekcija filmskih kritikov in publicistov. Najbolj zanimivo pri omenjenem posvetu pa je, da organizatorji pripravljajo okroglo mizo na to temo.

Delavci naše DO si bodo filme, ki bodo predvajani na TDF, lahko ogledali tako kot vsa leta doslej, saj bo organizirana prodaja vstopnic, ki jo bo pripravila komisija za kulturno in zabavno dejavnost.

Dora Rovere

Tole razglednico smo prejeli od članov prve izvenevropske odprave zasavskih alpinistov iz Grenlandije. Član odprave je bil tov. Vrečer Renato iz komercialnega sektorja.

NAS AERO je glasilo Aera, kemične, grafične in papirne industrije Celje. Urejuje uredniški odbor: KITAK Stane, ROVERE Dora, DOVČ Karmen, KORENT Janez, LEDNIK Marjan, MARVIN Karlota, BOŽIČ Rudi, DORNIK Karlota, ROBAS Cvetka in TAJHMAJSTER Marija. Glavni in odgovorni urednik RANDL Jože. Uredila ROVERE Dora. Tiska: Tiskarna AERO. Za tiskarno: VRACUN Drago. Po mnenju republiškega sekretariata za prosveto in kulturo, št. 33-316/73, je NAS AERO oproščen temeljnega davka od prometa proizvodov.

452/1978

COBISS

TO NI Kdor RISKIRA, PROFITIRA DELOVNIH MEST. ALI NE TOVARISHI?!

"A NE TOVARISHI, PO NOVI ORGANIZACIJI DELOVNIH MEST, PO KATERI SEM SAM SVOL ŠEF, VAM OBLJUBIM, DA SE BOM VEDNO TRUDIL, DA BOMO VSI SKUPAJ OGOVARJALI ZA NAŠE NAPAKE! (BERI MOJE!)"

PRI NAŠEM ZDRAVNIKU TOVARISH ZDRAVNIK, V STANJU GOVORIM!
"ALI TO MOTI VAŠO ŽENO?"
"NE, SVA NISEM POROČEN."
"ZAKAJ PA STE POTEM ZASKRBLJENI?"
"DOBIL SEM NIŽJO OCENO OSEBNE UČINKOVITOSTI, IN KOLEGI V PISARNI SE MI SMEJO."

V LOŠINJU NA NODISTIČNI PLAŽI:
"DRAŽI, PROSIM, POJDI V VODO, DA NE BODO VSI VEDELI, KAJ MISLIŠ!"

"TOVARISHI, PO 316 SESTANKIH PA NAVSEZADNJE LAHKO USTANOVIMO NAŠO AEROVSKO STANOVANJSKO ZADRUGO...!
HA HA HA HA"

"TOVARISHI! PO TREH STRANEH REFERATA O HRUPU V NAŠI NEPOSREDNI BLIŽINI DEJANSKO NE MOREM PREBRATI ŠE ENO STRAN O NAŠEM DELU ZARADI - HRUPA!!!"

LETOŠNJE SLOVENSKE POPEVKE SE JE BAŠE UDELEŽILO CEL KUP AEROVCEV. PA NE ZARADI PREPEVANJA! ZARADI LUČI, KI JE MRKNILA. V TEM SO NAJBREŽ SLUTILI, DA LAHKO TUDI V AERU KAKŠNA (TOVARISHKA) LUČ MRKNE. PA ŽAL DO SEDAJ ŠE NI...!
AL' PA NE...!

TE DNI SO V CETISO KOSTILI V NOVEGA TISKARJA. KOLEGI SO MU NA POTVILJENJE DALI NASVET, TUDI TEGALE! MED DRUGIM TUDI OBEUJEM ONI: "ALI LAHKO OBEUJEM Z ZAPOČENKO NA PLOČNIKU, LE KOLEGI! BI SE OD HNORIH UTRUDIL - MIHO DOČI!"

AEROUČ ZIDA HŠO. PA NE V ZA-DRUGI. EDEN OD SOSEDOV SI HŠO OGLEDUJE IN PRED KONCEM GRADNJE VPRAŠA: "AL' NAD TISTIM MATHNIM CIMDOM TAMLE NE DOŠ NAREDU STREHE?" NE, SEJ VIDIŠ DA BO TAM TUŠ!"

FRANČELJ, PUSTI TO GOBO PRI MIRU. JE STRUPENA. GLIH TAKO IMA NAS ŠEF V ŽELONCU..!

GREGA